

Nationaal Coördinator Groningen

Kwartaal rapportage

juli - september 2017

Inhoud

Inhoud—1
Leeswijzer—3

1	Schadeherstel—4
1.1	Schadeafhandeling—4
1.2	Arbiter Bodembeweging—9
1.3	Afhandeling complexe schadegevallen door NCG—10
1.4	Commissie Bijzondere Situaties—11
1.5	Opgekochte woningen NAM—11
2	Gebiedsgericht werken en versterken—12
2.1	Uitgevoerde inspecties—12
2.2	Inhaalactie in het derde kwartaal 2017—12
2.3	Versterkingsadviezen van inspecties 2016—12
2.4	Versterkingsadviezen van inspecties 2017—12
3	Instrumentarium—21
3.1	Instrumenten in uitvoering—21
3.2	Instrumenten in ontwikkeling—24
4	Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep—26
4.1	Nieuw schadeprotocol—26
4.2	Versterking—27
4.3	Erfgoedprogramma—27
4.4	Evaluatie Pilot Koopinstrument—27
4.5	Meerjarenprogramma 2018 actualisatie—27
4.6	Onderzoek meetinstrumentarium—28
5	Kansrijk—29
5.1	Onderwijs—29
5.2	Zorg—29
5.3	Infrastructuur—30
5.4	Industrie—30
5.5	Agrarische sector—30
5.6	Energietransitie—31
5.7	Economie—31
5.8	Leefbaarheid—32
5.9	Cultureel Erfgoed—33
6	Onderzoeken—35
6.1	Kennisplatforms—35
6.2	Critical review—35
6.3	CBS Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld—35
6.4	Vervolg woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek OTB en CMO STAMM—36
6.5	Regionale Marktindicator Groningen—36
6.6	Gronings Perspectief—36
6.7	Onderzoek oorzaken schade—36
6.8	Pilot tiltensoren (voorheen Meetinstrumentarium)—37
6.9	Industrie—37
6.10	NEN—37
6.11	Infrastructuur—38

6.12 Proeftuin Onderdendam—38

7 Organisatie—39

7.1 Personele bezetting—39

7.2 Afhandeling klachten en Wob-verzoeken—39

8 Financiën—41

8.1 Inleiding—41

8.2 Meerjarenprogramma, begrotingsmutaties en bestedingen NCG—41

8.3 Uitgavenontwikkeling bestuursakkoord en aanvullende afspraken—43

Leeswijzer

Voor u ligt de kwartaalrapportage van het derde kwartaal van 2017 van Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De rapportage bestaat uit acht onderdelen. Het eerste onderdeel gaat over schadeherstel. De voortgang van het schadeherstel is inzichtelijk gemaakt door middel van cijfers over onder andere reguliere schade, acuut onveilige situaties en complexe schade. Het tweede onderdeel gaat over het inspectie- en versterkingsprogramma en de gebiedsgerichte aanpak. In het derde onderdeel wordt de stand van zaken met betrekking tot het instrumentarium weergegeven, met onderscheid tussen instrumenten die in uitvoering en instrumenten die in ontwikkeling zijn. Onderwerpen die in het derde kwartaal in de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep zijn besproken, komen in onderdeel vier aan de orde. Het vijfde onderdeel geeft de thematische aanpak op de verschillende beleidsterreinen van NCG weer. Onderdeel zes gaat over onderzoek en kennisontwikkeling gerelateerd aan aardbevingen en een leefbaar en kansrijk Groningen. De personele bezetting, afhandeling van klachten en Wob-verzoeken komt in onderdeel zeven aan de orde. De rapportage sluit af met onderdeel acht waarin een overzicht wordt gegeven van de bestedingen van NCG.

1 Schadeherstel

1.1 Schadeafhandeling

Dit hoofdstuk schetst het verloop van de schadeafhandeling. Dat gebeurt aan de hand van gegevens over de schadeafhandeling van Centrum Veilig Wonen (CVW), de behandeling van complexe schadegevallen door NCG en de behandeling van schadezaken door de Arbitrer Bodembeweging en de Commissie Bijzondere Situaties.

De rapportage richt zich op de afhandeling volgens het oude schadeprotocol. Zodra wordt gestart met het afhandelen volgens een nieuw schadeprotocol, worden ook daar gegevens over toegevoegd. Vanaf 31 maart 2017 tot het einde van het derde kwartaal zijn 3.020 schades gemeld.

1.1.1 Afhandeling reguliere schades onder het oude schadeprotocol

In onderstaande tabel staan de gegevens over de afhandeling van reguliere schades conform het oude protocol. Dit betreft zowel de gegevens over het afgelopen kwartaal als de gegevens over de schadeafhandeling vanaf 13 augustus 2012 (start van overzicht over de schadeafhandeling door NAM en CVW) tot en met het einde van het derde kwartaal van 2017. CVW werkt met een continue werkvoorraad waarvan deze rapportage een momentopname is.

Tabel 1. Schadeafhandeling conform oude schadeprotocol door CVW¹

CVW schadeafhandeling conform oude schadeprotocol	Q3 (26-06 t/m 25-09)		Totaal
Schademeldingen en inspecties	Q3	2017	Vanaf start schade afhandeling (NAM + CVW)
Aantal binnengekomen meldingen		2.945	79.161
Totaal aantal meldingen in behandeling (stand op 25-09-2017)		-	8.877
Meldingen geïnspecteerd door eerstelijns schade-expert	56	2.752	77.833
Eerstelijns rapportage verzonden aan melder	420	3.725	77.459
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan rapporten met erkende schade 	109	866	53.433
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan rapportages met enkel niet-erkende schade 	311	2859	24.026
Contra-expertise	Q3	2017	Sinds 5-1-2015
Contra-experts aan de slag	326	1.071	9.838
Contra-rapportages ontvangen door CVW	347	1.228	9.386
Akkoord tussen eerstelijns schade-expert en contra-expert	129	1.194	6.171
Disakkoord (tussen eerstelijns schade-expert en contra-expert)	337	1.333	2.724

¹ De gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 5 oktober 2017.

Afgesloten meldingen	Q3	2017	Vanaf start schade afhandeling (NAM + CVW)
Akkoord van melder ontvangen n.a.v. eerstelijns rapportage	213	1.107	46.908
Akkoord van melder ontvangen n.a.v. contra-expert	329	1.482	6.919
Totaal aantal akkoord van meldingen	542	2.589	53.827
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Waarvan akkoord op herstel door CVW</i> 	166	709	6.115
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Waarvan akkoord op herstel door aannemer melder</i> 	32	277	3.174
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Waarvan akkoord op uitbetaling schadebedrag</i> 	289	1.483	18.288
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Waarvan oude NAM-akkoorden/correcties</i> 	55	120	26.250
Rapporten met enkel niet-erkende schade	714	2.027	15.725

Van de verzonden eerstelijnsrapporten is er in een groot aantal gevallen geen schade door bodembeweging (als gevolg van de gaswinning) geconstateerd. Het gaat om 74 procent van het totaal aantal verzonden eerstelijnsrapporten.

In het derde kwartaal is door ongeveer 41 procent van de melders bij CVW met schade door bodembeweging (als gevolg van de gaswinning) gekozen voor herstel in plaats van uitbetaling. Dit is een vrij constante, licht stijgende lijn. CVW werkt continu aan verbetering van de registratie in het CRM-systeem. Dit leidt er toe dat getallen in de verschillende kwartalen niet altijd optellen tot het geheel.

1.1.2

Acuut onveilige situaties

In het derde kwartaal zijn in totaal 81 meldingen van een acuut onveilige situatie gedaan. Meldingen van acuut onveilige situaties komen op verschillende manieren bij CVW binnen (onder andere via de 'rode knop' op de homepage van CVW, schade-expert, contra-expert, aannemer of bewonerscontactcentrum). Bij acht van deze meldingen bleek daadwerkelijk sprake te zijn van een acuut onveilige situatie. Vergeleken met het vorige kwartaal is er een afname van het aantal gemelde acuut onveilige situaties. Toen waren het er 117.

Tabel 2. *Acuut onveilige situaties*²

Acuut onveilige situatiemeldingen	Q3	2017	Totaal (vanaf 1-1-2016)
Acuut onveilige situaties	81	302	732
<i>Waarvan beoordeeld als niet acuut</i>	71	250	575
<i>Waarvan geconstateerd als acuut</i>	8	50	155
Waarvan een noodmaatregel gesteld is	8	37	117
Waarvan contact met de gemeente is gezocht	2	15	40

² De gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 29 september 2017.

1.1.3

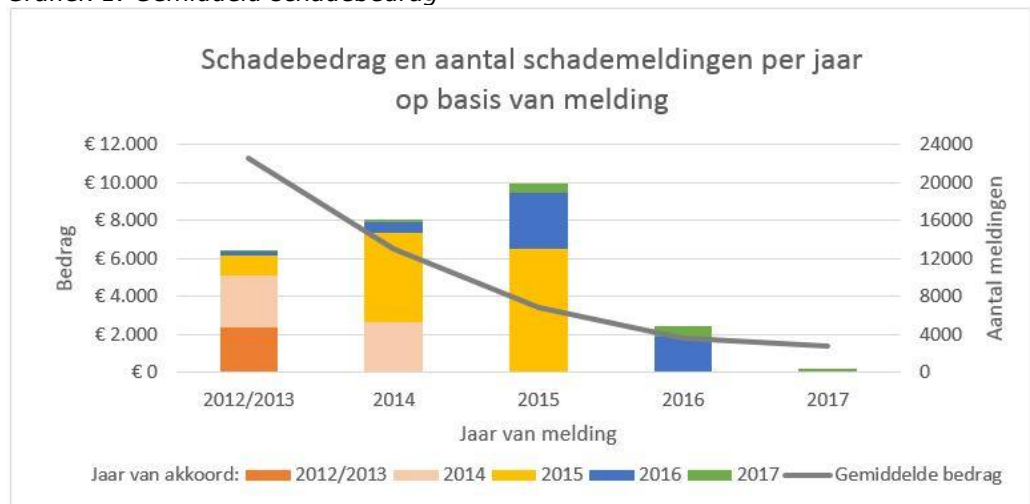
Overige cijfers CVW

CVW is gestopt met het meten van de klanttevredenheid toen het oude schadeprotocol is stopgezet. Aangezien de cijfers dus niet meer veranderen, zijn ze in deze kwartaalrapportage niet meer toegevoegd.

Het gemiddeld schadebedrag zoals dat in vorige kwartaalrapportages werd weergegeven, roept veel vragen op. De cijfers worden ter verduidelijking dit keer in grafiek 1 in plaats van een tabel gepresenteerd.

De lijn in deze grafiek geeft het gemiddeld schadebedrag per jaar weer. De staven in deze grafiek geven aan in welk jaar er een akkoord is bereikt voor die melding. Nog niet alle meldingen in alle jaren zijn afgehandeld. Hierdoor kan het gemiddelde schadebedrag van een jaar wijzigen. In tabel 4 zijn de nog openstaande meldingen weergegeven.

Grafiek 1. Gemiddeld schadebedrag³

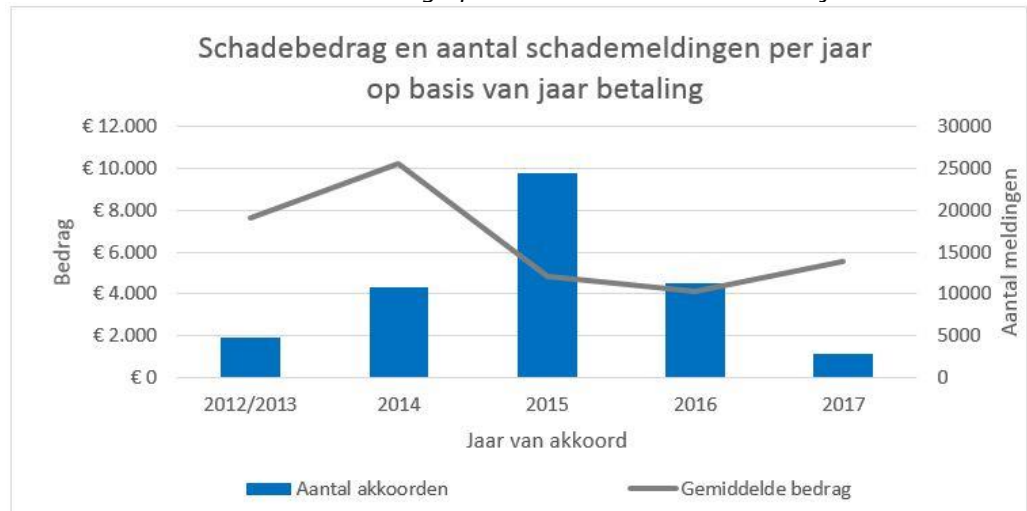
Tabel 3. Openstaande meldingen

	2012/13	2014	2015	2016	2017
Openstaande meldingen per meldingsjaar	265	556	2645	3800	2051

In grafiek 2 wordt het gemiddelde schadebedrag nogmaals weergegeven. Hierbij wordt echter niet gekeken naar het jaar waarin de schade gemeld is, maar naar het jaar waarin de melding vergoed is. Hierbij geeft de lijn opnieuw het gemiddelde bedrag voor dat jaar aan, terwijl de staven het aantal in dat jaar uitbetaalde schades vertegenwoordigen.

³ De gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 29 september 2017.

Grafiek 2. Gemiddeld schadebedrag op basis van akkoorden in een jaar

In beide figuren gaat het om het oude schadeprotocol en zijn alleen dossiers meegenomen waarbij sprake was van A of B schade.

Tabel 4. Overige cijfers CVW⁴

Aanvullende informatie	Q2	2017	Sinds 5-1-2015
Ontvangen klachten m.b.t. schade	19	118	390

1.1.4 Proef 'Afhandeling schade'

Bewoners van fase 1 in de proef zijn geïnformeerd over de mogelijkheid een second opinion aan te vragen. Van de 209 afwijzingen van de voucher, zijn er nu 84 second opinions aangevraagd. Dit traject start begin oktober. Hetzelfde geldt voor de inspecties van meldingen van voor 31 maart 2017 die nog niet in fase 1 waren geïnspecteerd. Het gaat om 860 adressen. De inspectie en technische beoordeling vindt op hoofdlijnen plaats op dezelfde wijze als in fase 1. De begeleidingscommissie die actief was bij fase 1 heeft geen rol meer bij deze inspecties.

1.1.5 Nieuw schadeprotocol

In het derde kwartaal is doorgewerkt aan de totstandkoming van een nieuw schadeprotocol. Dit is gebeurd in nauwe samenwerking met de stuurgroepen en op basis van adviezen van vele deskundigen met verschillende achtergronden (maatschappelijk, technisch, juridisch), inclusief een juridisch advies van de commissie Hammerstein. Over het concept schadeprotocol en de vervolgstappen wordt in het vierde kwartaal verder gesproken met de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep.

Voor de zomer is gestart met het opnemen van schades conform de methodiek zoals ontwikkeld door TU Delft. De maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep hebben positief geadviseerd over het opname protocol, evenals de kwaliteitseisen die worden gesteld aan de schade-inspecteurs.

De manier van schade opnemen wijkt af van de oude schadeprocedure. Bij de inspectie van de woning registreert de schade-inspecteur niet alleen de gemelde schades, maar alle aanwezige schades. De inspecteur maakt van de inspectie een verslag, maar doet geen uitspraak over de oorzaak van de schade. De bewoner kan aangegeven of de schade volledig en juist is geregistreerd. Dat leidt indien nodig tot

⁴ De gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 29 september 2017.

aanpassingen. Daarna wordt het opnameverslag overgedragen aan NCG. NCG bewaart de gegevens tot de komst van het Instituut Mijnbouwschade. Het instituut beoordeelt dan de schade en bepaalt het schadebedrag.

De ambitie is om zo spoedig mogelijk een schadeprotocol vast te stellen om de inmiddels 3.020 bewoners met schade van antwoorden te kunnen voorzien.

1.1.6

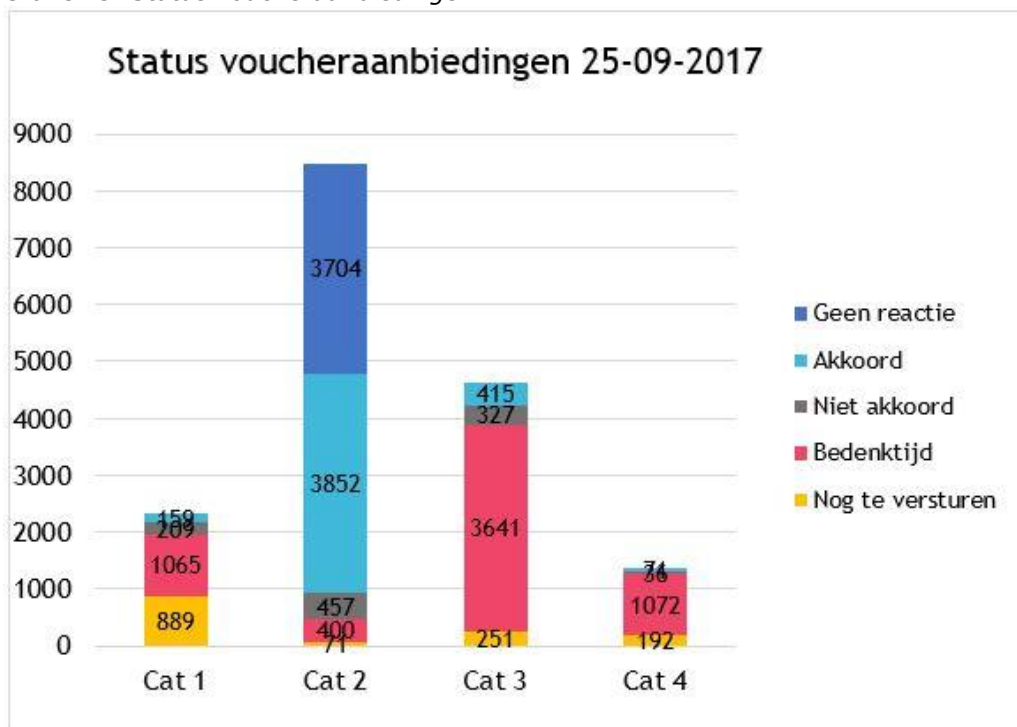
Schone lei

Alle bewoners die op 31 maart 2017 een openstaande schademelding hadden, krijgen van NAM een voucher aangeboden voor het herstel van schade. Dat aanbod geldt ook voor bewoners met eenzijdig gesloten dossiers.

Het aanbod geldt eenmalig en per adres. Het aanbod komt bovenop de uitbetaling of het herstel van de erkende schade wanneer daar sprake van is.

Bewoners met eenzijdig gesloten dossiers (categorie 2), erkende schade tot 1.500 euro en enkel c-schades (categorie 1 en 3) ontvangen een voucher voor maximaal 1.500 euro bestemd voor herstel. In categorie 1 is specifiek het aantal weergegeven aan de randen van het aardbevingsgebied (voormalig buitengebied). Bewoners met erkende schade tussen de 1.500 en 5.500 euro ontvangen een voucher met een bedrag ter hoogte van de erkende schade (categorie 4). Daarboven is sprake van maatwerk (niet in de grafiek weergegeven).

Grafiek 3. Status voucheraanbiedingen⁵

In de categorie eenzijdig gesloten dossiers zijn bijna 9000 brieven verstuurd. Deze bewoners hebben na de bedenktijd nog een herinneringsbrief en extra bedenktijd gekregen van twee weken. Voor de meeste bewoners in deze categorie is de bedenktijd voorbij. Ongeveer 46 procent heeft de voucher geaccepteerd.

⁵Ter verduidelijking: In categorie 1 zijn er 159 akkoorden ontvangen en 209 disakkoorden. 1065 brieven zijn nog niet beantwoordt en 889 brieven moeten nog verstuurd worden. In categorie 4: Gaat het om 71 akkoorden en 36 disakkoorden. 1072 mensen zitten nog in de bedenktijd en er moeten nog 192 brieven verstuurd worden.

Bewoners bij wie maatwerk aan de orde is, hebben geen standaard aanbod gekregen. In dat geval is of wordt persoonlijk contact opgenomen om tot een oplossing te komen. Het betreft maatwerk als op 31 maart 2017 de opgetelde erkende schade van de openstaande dossiers op een adres meer dan 5.500 euro bedroeg. De oplossing wordt gezocht op adresniveau. Het kan hier gaan om herstel van c-schades, maar bijvoorbeeld ook over de wijze van herstel van de erkende schades.

In de meeste gevallen heeft de bewoner een bedenktijd van twaalf maanden. Het gaat daardoor enige tijd duren voordat een eindbeeld ontstaat. In sommige gevallen is er nog geen schaderapport beschikbaar. Het voucheraanbod volgt dan als het rapport er is. De aantallen per categorie kunnen dus in verloop van tijd wijzigen.

1.2 Arbiter Bodembeweging

Het aantal meldingen bij de Arbiter Bodembeweging is in vergelijking met de eerste twee kwartalen van 2017 verder gedaald. Het aantal verzoeken om een arbiter in te schakelen is echter nog steeds hoger dan de Arbiter Bodembeweging kan afhandelen. In overleg met betrokken partijen is een aangepast reglement vastgesteld. De arbiter kan er nu voor kiezen om een geschil schriftelijk, zonder schouw en zitting, af te handelen. Dat kan alleen bij zaken met een schadebedrag lager dan 4.000 euro. Het gewijzigde reglement gaat in het vierde kwartaal in en is geldig voor alle nieuw aangemelde zaken. Oude zaken worden conform het oude reglement afgehandeld, tenzij de eigenaar kiest voor een versnelde afhandeling.

Een van de arbiters heeft in het derde kwartaal afscheid genomen. Daardoor heeft de Arbiter Bodembeweging nu vijf arbiters tot zijn beschikking. Er wordt geprobeerd nieuwe arbiters aan te trekken. Met twee kandidaten lopen op dit moment gesprekken. Naar verwachting zijn in het laatste kwartaal meer arbiters beschikbaar. De aanstelling gebeurt op voordracht van de Raad voor de Rechtspraak.

Het aantal schikkingen neemt toe. CVW gaat steeds vaker, voordat de schouw en zitting is gepland, in overleg met een eigenaar/bewoner om er onderling uit te komen. CVW heeft aangegeven dat het aantal schikkingen is toegenomen door de inzet van extra capaciteit. Het aantal uitspraken en vaststellingsovereenkomsten (schikking tijdens de zitting) blijft nagenoeg gelijk.

Tabel 5. Arbitrê Bodembeweging⁶

	Q3	2017	Totaal (va. mei 2016)
Binnengekomen zaken	285	1370	1775
Afgeronde zaken	153	320	433
<i>waarvan ingetrokken</i>	2	9	14
<i>waarvan niet ontvankelijk</i>	4	4	5
<i>waarvan schikking vooraf</i>	83	119	137
<i>waarvan uitspraak</i>	42	120	159
<i>waarvan vaststellingsovereenkomst</i>	22	68	118

1.3

Afhandeling complexe schadegevallen door NCG

Aan het eind van het derde kwartaal van 2017 waren 82 complexe dossiers bij NCG in behandeling. Dat is een aanzienlijke afname ten opzichte van de eerste twee kwartalen. Dit hangt vooral samen met het feit dat een groot aantal dossiers zijn afgerond. Een deel betreft langlopende dossiers die afgerond zijn en een deel betreft dossiers die op een andere manier een vervolg krijgen (bijvoorbeeld binnen het versterkingsprogramma). Ook zijn er weinig nieuwe aanmeldingen. Hier kan een rol spelen dat reguliere schademeldingen bij CVW na 31 maart 2017 in afwachting zijn van het nieuwe schadeprotocol en dat een deel van de potentieel complexe dossiers bij CVW tot een afronding komt door gebruik te maken van de schone lei.

Ongeveer de helft van de afgehandelde dossiers waren daadwerkelijk complex. De niet-complexe dossiers vroegen echter wel om een aanzienlijke inspanning (beoordelen, het op gang helpen van een vastgelopen regulier schadeproces, monitoren, etc.). In het derde kwartaal hebben de AGRO-dossiers (adressen met een actieve agrarische onderneming) bijzondere aandacht gekregen. Aan het eind van dit kwartaal heeft NCG 76 AGRO-dossiers in behandeling. In het derde kwartaal zijn tien AGRO-dossiers afgerond.

Tabel 6. Complexe schades

	Q3	2017
Dossiers in behandeling (stand op 30-09-2017)	80	n.v.t.
Aangemelde dossiers	25	98
Afgeronde dossiers	70	155
• Waarvan complex	35	64
• Waarvan beoordeeld als niet complex	35	91
AGRO-dossiers in behandeling (stand op 30-09-2017)	76	n.v.t.
AGRO-dossiers afgerond	10	18

⁶ De datum aanmelding kan eerder zijn dan een zaak daadwerkelijk wordt opgevoerd. De eigenaar/bewoner kan bij CVW aangeven het geschil voor te willen leggen aan de arbiter. De oorspronkelijke aanmelddatum van het formulier wordt dan geregistreerd en deze datum kan in het verleden liggen

1.4 Commissie Bijzondere Situaties

De Commissie Bijzondere Situaties heeft in het derde kwartaal vijf nieuwe aanmeldingen ontvangen en tien aanmeldingen afgehandeld. In de onderstaande tabel staat een overzicht van alle dossiers.

Tabel 7. Commissie Bijzondere Situaties

	Q3	2017	Cumulatief (va. 15-4-2014)
Aantal aanmeldingen	5	21	227
Afgehandelde aanmeldingen	10	28	206
Nog openstaand	Stand op 30-09-2017: 21	n.v.t.	n.v.t.
Aantal gevallen waarin de CBS in heeft besloten een woning op te laten kopen door NAM ⁷	1	4	39

1.5 Opgekochte woningen NAM

In specifieke situaties gaat NAM over tot aankoop van een woning of gebouw. Redenen voor aankoop zijn complexe schades, een advies van de Commissie Bijzondere Situaties of om de woning als testwoning⁸ te kunnen gebruiken. In de onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal tot nu toe opgekochte woningen door NAM.

Tabel 8. Opgekochte woningen NAM⁹

Reden aankoop	Q3	2017	Cumulatief (vanaf sept. 2013)
Testwoningen	0	0	8
Bijzondere situatie	2	5	34
Complexe schade	2	3	36
Totaal aantal opgekochte woningen	4	8	78
<i>Waarvan gesloopt</i>	0	2	15
<i>Waarvan verkocht</i>	4	12	21
<i>Waarvan monument¹⁰</i>	-	-	9

⁷ De Commissie Bijzondere Situaties rapporteert het aantal gevallen waarin zij heeft besloten een woning op te laten kopen door NAM. De opdracht aan NAM wordt pas gegeven op het moment dat de eigenaar van de woning hiermee akkoord is. Het aantal gevallen waarin daadwerkelijke koop heeft plaatsgevonden is weergegeven in tabel 8 (bron: NAM). De doorlooptijd tussen het verstrekken van de opdracht door de Commissie Bijzondere Situaties aan NAM en daadwerkelijke koop van de woning varieert per geval.

⁸ NAM heeft via een regionale makelaar acht testwoningen gekocht. Dankzij onderzoek aan deze woningen wordt steeds meer bekend over hoe gebouwen versterkt kunnen worden. De testwoningen staan model voor soortgelijke huizen in de regio. Bron: <http://www.nam.nl/nam-en-de-samenleving/groningen-gasveld-specifieke-regelingen/aangekochte-woningen.html>

⁹ Deze tabel is gebaseerd op gegevens van NAM, zoals ontvangen op 18 september 2017

¹⁰ Geen van de monumenten is gesloopt

2 Gebiedsgericht werken en versterken

2.1 Uitgevoerde inspecties

In het meerjarenprogramma 2017-2021 is vastgelegd dat CVW de opdracht heeft om in 2017 5.000 grondgebonden woningen en 300 andere gebouwen te inspecteren. Begin juli 2017 rapporteerde CVW onverwachts dat zij deze afspraak niet na kon komen. CVW meldde dat er een forse achterstand was ontstaan in de inspecties en dat er in 2017 slechts capaciteit beschikbaar was voor de inspecties van 3.700 grondgebonden woningen en 300 andere gebouwen. Inmiddels is duidelijk dat deze achterstand niet meer kan worden ingehaald in 2017 en dus in 2018 alsnog moet worden uitgevoerd en daarmee ten koste gaat van de beschikbare capaciteit voor 2018.

2.2 Inhaalactie in het derde kwartaal 2017

Gezien het bovenstaande achtte de NCG het noodzakelijk om een inhaalactie te starten. Er zijn door NCG een aantal sessies georganiseerd met CVW en inspectiebureaus om zoveel mogelijk inspecties te realiseren. Vooralsnog lijken de 3.700 grondgebonden woningen en 300 andere gebouwen ook daadwerkelijk te worden geïnspecteerd. De inspecties die wel gepland maar nog niet zijn gerealiseerd in het eerste en tweede kwartaal 2017, worden alsnog ingehaald in het derde en vierde kwartaal van 2017.

2.3 Versterkingsadviezen van inspecties 2016

Op 1 september zijn nagenoeg alle concept-versterkingsadviezen uit de eerste ronde van inspecties in 2016 opgeleverd. Deze voldoen niet aan de kwaliteitseisen die daaraan worden gesteld. Onder meer de koppeling van duurzaamheidsmaatregelen, de herbouwwaarde, maar ook consistentie in de technische versterkingsmaatregelen die worden voorgesteld tussen bureaus en het inzicht in eventuele alternatieven heeft onvoldoende een plek gekregen. Zo gaan bureaus verschillend om met verweking, funderingen en de Nehobo-vloeren. Inmiddels is ervoor gekozen om in deze gevallen uit te gaan van de meest conservatieve en veilige uitgangspunten.

De afgelopen weken is hard gewerkt aan een verbeterslag van de concept-versterkingsadviezen om toch te kunnen communiceren met de bewoners/eigenaren. In toenemende mate spreken deze hun ongenoegen uit dat ze nog niet kunnen beschikken over de versterkingsadviezen. In afstemming met de gemeenten heeft NCG ervoor gekozen tussen 1 november en 22 december alle bewoners/eigenaren te informeren over de inhoud van hun versterkingsadvies en daarmee een einde te maken aan de onzekerheid. Dit gebeurt middels informatieavonden en individuele gesprekken. Als eventuele resterende verbeterpunten nog niet zijn verwerkt, wordt de bewoner/eigenaar daarover geïnformeerd. De bewoners zijn inmiddels geïnformeerd over de vertraging en gesprekken die gaan plaatsvinden. Helder is dat los van de eerste twee blokken woningen die op 16 oktober en 30 oktober in uitvoering zijn genomen in Opwierde-Zuid de uitvoering van de versterkingsadviezen aanvangt in 2018.

2.4 Versterkingsadviezen van inspecties 2017

Van de 5.000 inspecties die CVW dit jaar zou uitvoeren, zouden in 2017 3.500 versterkingsadviezen worden opgeleverd. CVW heeft inmiddels laten weten te verwachten dit jaar daarvan 1.592 gebiedsgericht te kunnen opleveren. Daarnaast komen er nog ongeveer 700 versterkingsadviezen beschikbaar verspreid over het gebied. Aangezien de overige versterkingsadviezen in de buurt, straat of het gebied waar deze gebouwen staan ontbreken, is het pas mogelijk tot uitvoering over te gaan als die overige versterkingsadviezen ook beschikbaar zijn. De resterende versterkingsadviezen komen in 2018 beschikbaar. De betrokken

bewoners/eigenaren zijn geïnformeerd over de vertraging en worden in januari verder geïnformeerd over de vervolgstappen.

Tabel 9. Cijfers inspecties programma's onder regie van NCG

	Inspecties Q3 <i>(26-6-17 t/m 24-09-17)</i>	2017 <i>(1-1-17 t/m 24-9-17)</i>	Inspectie Totaal (101.102.201) <i>(1-1-2015 t/m 24-9-2017)</i>
Gemeente Appingedam	297	856	1.613
Ronde 1 incl. Opwierde-Zuid (Appingedam)	0	0	620
Opwierde (Appingedam Ronde 2)	297	856	993
<i>Meerlaagse bouw</i>	102	493	
<i>Zorg</i>	92	93	
Gemeente Bedum	153	153	153
Bedum	153	153	153
<i>Zorg</i>	153	153	
Gemeente Delfzijl	104	578	578
Delfzijl (noord)	100	574	574
<i>Meerlaagse bouw</i>	24	232	
<i>Zorg</i>	35	35	
Holwierde	3	3	3
Spijk Gn	1	1	1
<i>Kerken</i>	1	1	
Gemeente Eemsmond	278	388	400
Eppenhuisen	1	1	1
<i>Kerken</i>	1	1	
Kantens	32	58	64
<i>Dorpshuizen</i>			
Uithuisen	242	305	305
<i>Dorpshuizen</i>		1	
<i>Kerken</i>	1	1	
<i>Zorg</i>	50	50	
Uithuizermeeden	0	0	0
<i>Zorg</i>			
Zandeweer	3	24	30
Gemeente Loppersum	336	614	1.181
Eenum	1	1	1
<i>Dorpshuizen</i>			
<i>Kerken</i>	1	1	
Garrelswaer	0	0	0
<i>Dorpshuizen</i>			
Garsthuizen	0	0	0
<i>Dorpshuizen</i>			
Huizinge	2	2	2
<i>Dorpshuizen</i>		1	

Leermens	1	1	1
<i>Kerken</i>	1	1	
Loppersum	82	244	679
<i>Meerlaagse bouw</i>			
Middelstum	158	190	190
<i>Meerlaagse bouw</i>	2	2	
<i>Zorg</i>	42	42	
Stedum	56	85	85
<i>Dorpshuizen</i>	1	1	
't Zandt	34	89	221
<i>Dorpshuizen</i>			
Westeremden	1	1	1
<i>Dorpshuizen</i>			
<i>Kerken</i>	1	1	
Zeerijp	1	1	1
<i>Dorpshuizen</i>		1	
Gemeente Slochteren	106	227	260
Overschild	8	95	128
Schildwolde	20	51	51
<i>Meerlaagse bouw</i>	2	2	
Siddeburen	0	0	0
<i>Zorg</i>			
Slochteren	78	81	81
<i>Zorg</i>	1	1	
Gemeente Ten Boer	80	274	382
Lellens	4	25	26
Ten Boer	48	146	146
<i>Meerlaagse bouw</i>	1	2	
Ten Post	19	53	159
Winneweer	9	40	41
Woltersum	0	10	10
Eindtotaal	1.354	3.090	4.567

Tabel 10. Aantal versterkingen

Voortgang	Aantal Pre 2015	Aantal 2015	Aantal 2016	Aantal 2017
Bouwkundig Versterken (niet op Norm)	3	285	28	0
Bouwkundig Versterken (op Norm)	0	42	201	12

Tabel 11. Versterking gerealiseerd bij PRBE's

Voortgang	Gerealiseerd Q3 (26-06-17 t/m 24-09-17)	2017 (1-1-17 t/m 24-09-17)	Gerealiseerd totaal (1-1-15 t/m 24-09-17)
Versterking gerealiseerd bij PRBE's	130	521	2.332

Hieronder staat een overzicht van de activiteiten en voortgang van de verschillende versterkingspunten van NCG in het derde kwartaal van 2017. Er wordt gerapporteerd over:

- Het aantal informatiebijeenkomsten;
- Het opkomstpercentage bij informatiebijeenkomsten¹¹;
- Het aantal bezoekers van de versterkingspunten (VP);
- Pilotprojecten;
- Bijzonderheden.

Tabel 12. Versterkingspunt Appingedam

Versterkingspunt Appingedam	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	<p>7 bijeenkomsten:</p> <p>6 juli 2017 Startbijeenkomst bewoners Q3/Q4 2017 in de ASWA</p> <p>11 juli 2017 Gesprek met klankbordgroep Opwierde-Zuid in VP Appingedam</p> <p>18 juli 2017 Vervolgbijsamenkomst eigenaren gemetselde woningen m.b.t. sloop/herbouw – Opwierde Zuid</p> <p>19 juli 2017 Vervolgbijsamenkomst eigenaren/bewoners vliesgevelwoningen m.b.t. nadere duiding versterkingsadviezen.</p> <p>20 juli 2017 Vervolgbijsamenkomst huurders gemetselde woningen o.l.v. Woongroep Marenland m.b.t. sloop/herbouw – Opwierde Zuid</p> <p>10 augustus 2017 Informatiebijeenkomst voor (reguliere) bewoners in zorggebouwen in VP Appingedam over de inspecties van zorggebouwen</p> <p>30 augustus 2017 Informatiebijeenkomst voor zorgprofessionals in de ASWA onder regie van gemeente Appingedam</p>
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹²	<p>6 juli - 50%</p> <p>18 juli – 30%</p> <p>19 juli – 50%</p> <p>20 juli – 30%</p> <p>10 augustus - 2% (5 bewoners)</p> <p>30 augustus - 25 professionals</p>

¹¹ Dit betreft een indicatie dat stand is gekomen door het aantal verstuurde brieven te delen door het aantal deelnemers.

¹² Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

Aantal bezoekers Versterkingspunt	6
	Totaal
Opwierde 2 ^e ronde (Noord)	Inspecties zijn afgerond, het wachten is op de VA's
Q3/Q4 2017	Inspecties zijn afgerond, het wachten is op de VA's
Bijzonderheden Opwierde Zuid	<p>Voor de vliesgevelwoningen is in de periode na 19 juli, conform toezegging op de plenaire avond, gestart met gesprekken met eigenaren van hoekwoningen. Vanaf 1 augustus zijn zogenaamde 'blokgesprekken' gevoerd met de eerste vier woningblokken. Om uiteindelijk te komen tot een definitief ontwerp en daarmee een overeenkomst voor versterken van de woningen per 16 oktober zijn naast deze blokgesprekken ook individuele gesprekken met eigenaren gevoerd.</p> <p>De startdatum voor versterking is vastgesteld op 16 oktober voor de eerste twee woonblokken en 30 oktober voor de volgende twee woonblokken.</p> <p>Duurzaamheid: In de gesprekken met eigenaren/bewoners van de eerste woningblokken zijn de duurzaamheidsmaatregelen geïnventariseerd.</p> <p>Voor de gemetselde woningen zijn in het kader van de ontwikkeling van een sloop-nieuwbouwvariant in week 39 op twee dagen excursies georganiseerd. De opkomst in totaal lag voor de koper op 80%, voor de huurders op 50%. Reacties van bewoners waren positief. Kopers hebben tijdens de excursie uitleg gekregen over het collectief particulier opdrachtgeverschap. Woningcorporatie Marenland heeft de projectleider van het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap geïntroduceerd.</p> <p>Wisselwoningen: De wisselwoningen aan de Locatie Woldweg/Klauckelaan (20 woningen) zijn in uitvoering. Hetzelfde geldt voor de Westersingel. De Locatie sportpark Appingedam is in voorbereiding.</p>

Tabel 13. Versterkingspunt Delfzijl

• Versterkingspunt Delfzijl	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	1 (1 juli 2017)
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹³	11%
Aantal bezoekers versterkingspunt	5
	Totaal
Pilots	Om een goed beeld te krijgen van de aardbevingsgevoeligheid en de eventuele zwakke plekken in de bouwconstructie van de verschillende typologieën meerlaagse bouw zijn in Delfzijl twee meerlaagse gebouwen hoger dan 18 meter en een meerlaags gebouw hoger dan 30 meter geïnspecteerd.
Bijzonderheden	De opkomst bij de informatiebijeenkomst op 1 juli was laag. Met de gemeente en wooncorporatie Acantus wordt bekeken of de informatievoorziening op een andere manier moet worden georganiseerd om meer mensen te bereiken.

Tabel 14. Versterkingspunt Eemsmond

Versterkingspunt Eemsmond	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	2 informatiebijeenkomsten: 27 juni 2017 voor de bewoners van tien seniorenwoningen aan de Cohenstraat. 3 juli 2017 informatieavond voor bewoners uit Uithuizen over meerlaagse bouw, Kennedylaan en een klein deel van de Menkema-wijk en MKB rondom de Blink.
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹⁴	Cohenstraat 80% Uithuizen 25%
Aantal bezoekers Versterkingspunt	2
	Totaal
Bijzonderheden	Op 11 juli 2017 vond op initiatief van de gemeente een bijeenkomst plaats in Kantens

¹³ Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

¹⁴ Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

	<p>over de ontwikkeling van een gebiedsvisie. De gebiedsmanager van NCG gaf tijdens deze bijeenkomst een presentatie over het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2017-2021. De opkomst in Kantens was zeer groot.</p> <p>De opkomst in Uithuizen was laag.</p>
--	---

Tabel 15. Versterkingspunt Loppersum

Versterkingspunt Loppersum	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	Op 20 juli zijn de bewoners van Zeedijken 2-36 geïnformeerd over het versterkingsadvies van hun woningen. Vrijwel alle bewoners (36) waren aanwezig op deze zeer constructieve avond.
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹⁵	95%
Aantal bezoekers Versterkingspunt	15
	Totaal
Pilots	<p>De nieuwe woningen ter vervanging van de gesloopte Jarino-woningen in Loppersum zijn opgeleverd. Bewoners reageren overwegend positief.</p> <p>Over de pilot 't Zandt vinden gesprekken tussen NCG, gemeente, NAM en Marenland plaats om krimp, nieuwbouw en versterken tot een geheel samen te brengen. De wensen van bewoners zijn geïnventariseerd en worden verwerkt.</p>

¹⁵ Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

Tabel 16. Slochteren

Versterkingspunt Overschild	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	<p>3 informatiebijeenkomsten</p> <p>3 juli Overschild over inspectie van het buiten de kern van Overschild 4 juli informatiebijeenkomst voor omwonenden van de te versterken woningen in Woudbloem</p> <p>Op 6 september was een informatiebijeenkomst voor de eigenaren van de 50 Rijksmonumentale kerken in het aardbevingsgebied. Deze kerken worden geïnspecteerd met een methode, die mogelijk tot versnelling van het inspectie- en versterkingsprogramma kan leiden.</p>
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹⁶	Overschild: 72% Woudbloem: 48 %
Aantal bezoekers Versterkingspunt	22
	Totaal
Pilots	De woningen van Lefier in Woudbloem worden tegen het eind van het jaar versterkt. De huurders worden tijdelijk gehuisvest in wisselwoningen in Woudbloem.
Bijzonderheden	<p>Een aantal bewoners uit Overschild heeft zich verenigd in Dorpsbelangen werkgroep Versterking Overschild (DVO). Met regelmaat organiseren zij een informatieavond voor mede-dorpsbewoners.</p> <p>Op 5 juli zijn de inwoners van Siddeburen geïnformeerd over de plannen die de initiatiefgroep MFC Siddeburen heeft met de monumentale kerk en de bijgebouwen aan de Oudeweg in Siddeburen. De benodigde versterking wordt gecombineerd met de verbouwing van het complex tot een multifunctioneel gebouw.</p>

¹⁶ Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

Tabel 17. Ten Boer

Versterkingspunt Ten Boer	Q3
Aantal informatiebijeenkomsten	<ul style="list-style-type: none"> • Informatieavond Fazanthof 6 juli 2017 • Informatieavond MKB 12 juli 2017 • Informatieavond Fazanthof 31 augustus
Indicatie percentage opkomst aantal bezoekers informatiebijeenkomsten ¹⁷	6 juli: 63% 18 juli: 18% 31 augustus: 47%
Aantal bezoekers Versterkingspunt	102
	Totaal
Bijzonderheden	Sinds de verhuizing van het Versterkingspunt Ten Post naar Ten Boer is de spontane aanloop van bezoekers aanzienlijk vermeerderd. Ook hebben de bewonersbegeleiders van CVW een werkplek gekregen in het versterkingspunt. De samenwerking op het versterkingspunt tussen beide organisaties loopt goed.

¹⁷ Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde te brieven te delen door het aantal deelnemers.

3 Instrumentarium

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het instrumentarium van NCG. Het beschrijft de stand van zaken rondom de verschillende regelingen. Het instrumentarium van NCG kan worden ingedeeld in twee categorieën:

- Instrumenten in uitvoering: dit zijn instrumenten die in werking zijn getreden en zich op dit moment in de beheerfase bevinden. Er wordt gerapporteerd over de voortgang.
- Instrumenten in ontwikkeling: dit zijn instrumenten die nog niet in werking zijn getreden. Er wordt gerapporteerd over activiteiten met betrekking tot de ontwikkeling van het instrument.

3.1 Instrumenten in uitvoering

3.1.1 *Pilot Koopinstrument*

In juni 2016 zijn 55 woningen geselecteerd voor opkoop vanuit de Pilot Koopinstrument. Wanneer blijkt dat er door tussentijdse verkoop van woningen opnieuw ruimte binnen het budget van 10 miljoen euro vrijkomt, dan wordt de volgende woning op de lotingslijst geselecteerd. Op deze wijze zijn inmiddels twaalf woningen doorgeschoven van de lotingslijst naar het instrument. De bewoners hebben een aanbod gekregen volgens dezelfde systematiek als de eerste groep van 55 geselecteerden. Op dit moment staan er nog dertien woningen op de lotingslijst. Deze groep woningen vertegenwoordigt een bedrag van 4,2 miljoen euro (gebaseerd op de meest recente vraagprijzen).

Sinds april 2017 zijn de eerste woningen uit de pilot opgekocht. Op dit moment heeft van 32 woningen de overdracht plaatsgevonden. Per opgekochte woning wordt bekeken of deze inzetbaar is als wisselwoning. Wisselwoningen doen dienst als tijdelijke huisvesting voor bewoners van woningen die versterkt moeten worden. Als woningen niet ingezet kunnen worden als wisselwoning, dan kan worden bekeken of de woning weer te koop gezet kan worden. De opbrengsten van de verkoop kunnen benut worden voor de volgende woningen op de reservelijst.

NCG wil een vervolg geven aan de Pilot Koopinstrument. Op basis van de evaluatie van de Pilot Koopinstrument wordt voorgesteld om tot een tweeledige invulling van het Koopinstrument te komen:

- 1) Een garantie-uitspraak voor een aantal jaar waarvoor alle eigenaar-bewoners in het gebied (0,2 PGA-contour) zich kunnen aanmelden.
- 2) Een regeling waarbij eerst de woningen van mensen met knelpunten opgekocht worden, voordat de regeling breder wordt toegepast.

De stuurgroepen hebben ingestemd met dit voorstel. NCG is momenteel in gesprek met NAM om de financiering van het vervolg te bespreken. Ook vindt overleg plaats over de juridisch vormgeving van het vervolg Koopinstrument.

3.1.2 *Instrument ten behoeve van nieuwbouw*

In de eerste helft van 2017 heeft NCG in overleg met gemeenten, provincie, Rijk, maatschappelijke partijen en NAM de oude nieuwbouwregeling van NAM herijkt. De (nieuwe) herijkte nieuwbouwregeling is bedoeld voor zowel particuliere als zakelijke ontwikkelaars en geldt met terugwerkende kracht tot 23 december 2016 voor een periode van twee jaar. Er is sprake van terugwerkende kracht, omdat gedurende het opzetten van de herijkte regeling geen projecten in behandeling werden genomen.

Op verzoek van regionale bestuurders is aanvullend afgesproken dat een reflectie zal plaatsvinden op de herijkte nieuwbouwregeling. Daarbij wordt bekeken of de herijkte nieuwbouwregeling naar redelijkheid invulling geeft aan de afspraken uit het meerjarenprogramma 2017-2021. De reflectie heeft betrekking op:

- *Samenhang van belangen*
Wat mag van alle van de betrokken partijen in redelijkheid worden verwacht om ervoor te zorgen dat (op termijn) aardbevingsbestendige nieuwbouw zonder vertraging tegen minimale meerkosten wordt gerealiseerd?
- *Procentuele vergoeding*
Werkt de vergoedingssystematiek naar behoren?
- *Maatwerkvergoeding*
Is er voldoende ruimte voor ontwerp vrijheid binnen de bij de regeling gestelde eisen?
- *Stagnatie*
Worden projecten niet onnodig vertraagd door de procedure van de nieuwbouwregeling?
- *Verbetermogelijkheden*
Welke verbetermogelijkheden ziet het collectief?

De reflectie wordt uitgevoerd door onafhankelijke partijen. Als de reflectie tot aanpassing van de regeling leidt ten gunste van de aanvrager, geldt dit met terugwerkende kracht vanaf 23 december 2016 voor een periode van 2 jaar. Beoogd wordt de NPR wettelijk te verplichten voor nieuwbouwprojecten. Om te voorkomen dat dit leidt tot een stagnatie van het aantal nieuwbouwprojecten, worden de mogelijkheden van regelgeving verkend om te zorgen dat de redelijke meerkosten die voortkomen uit de versterking voor rekening blijven van NAM.

Tabel 18. Toekenningen Nieuwbouwregeling

Gemeente ¹⁸	Q3 2017		Cumulatief sinds 2014	
	Projecten	Eenheden	Projecten	Eenheden
Appingedam	3	6	12	52
Bedum	2	11	16	93
Delfzijl	0	0	14	50
Eemsum	2	2	14	14
Groningen	7	104	50	3035
Hoogezand-Sappemeer	2	24	17	70
Loppersum	0	0	19	40
De Marne	0	0	2	20
Menterwolde	0	0	1	1
Slochteren	1	1	44	174
Ten Boer	0	0	5	15
Winsum	0	0	6	7
Totaal	17	148	194	3564

¹⁸ In deze tabel wordt alleen over de G12 gerapporteerd.

3.1.3

Waardevermeerderingsregeling

De (nieuwe) regeling waardevermeerdering woningen gaswinning Groningenveld is op 3 april 2017 opengesteld voor schadegevallen vanaf 1 januari 2016.

Woningeigenaren met een door CVW erkende aardbevingsschade van minstens 1.000 euro kunnen, naast de vergoeding van de schade, een maximaal bedrag van 4.000 euro krijgen voor energiebesparende en energieopwekkende maatregelen. De regeling is bedoeld als compensatie voor overlast door aardbevingsschade. Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland voert de regeling uit. In 2017 is 40 miljoen euro beschikbaar voor de regeling.

De meest toegepaste maatregelen zijn zonnepanelen en zonnecollectoren, HR++(+) glas en combiketel met HR. In de onderstaande tabellen zijn de aanvragen en toegepaste maatregelen uitgesplitst naar status, type maatregelen en locatie.

Tabel 19. Status aanvragen

	Totaal	Q3
Ontvangen aanvragen	1.313	288
Buiten behandeling/afgewezen	146	69
Verleend	987 voor €3.809.540	273
Vastgesteld	0	0

Tabel 20. Top 10 maatregelen

	Totaal	Q3	Totaal besteed per maatregel
Zonnepanelen en zonnecollectoren	574	124	€ 1.925.065
HR++(+) glas	331	89	€ 600.000
Kozijnen vereist voor HR++(+) glas	313	80	€ 447.750
Combiketel met HR	255	66	€ 150.000
Dak-, vloer- en gevelisolatie	191	46	€ 113.700
Muurisolatie	61	13	€ 78.000
Pelletkachel	40	16	€ 58.000
(micro) HRe ketel	38	6	€ 30.000
Zonneboiler	22	4	€ 22.000
Warmtepomp	22	6	€ 44.000
Totalen	1847	450	€ 3.468.515

Tabel 21. Top 10 gemeenten

	Top 10 gemeenten (verleende projecten)
Groningen	264
Hoogezand-Sappemeer	210
Delfzijl	118
Menterwolde	89
Slochteren	61
Winsum	50
Bedum	38
Eemsmond	38
Appingedam	29
Loppersum	20

3.2 Instrumenten in ontwikkeling

3.2.1 Woonbedrijf

De afgelopen periode is verder gewerkt aan de oprichting van het woonbedrijf. Voor de oprichting wordt de volgende procedure gevolgd:

- Een toetsing op het voornemen door het ministerie van Financiën en de Algemene Rekenkamer. Het ministerie van Financiën heeft inmiddels advies uitgebracht. Momenteel loopt het toetsingsverzoek bij de Algemene Rekenkamer.
- Een voorhangprocedure in de Staten-Generaal. De voorhangprocedure houdt in dat een of beide Kamers der Staten-Generaal binnen een termijn van 30 dagen kunnen verzoeken om nadere inlichtingen over het voornemen tot oprichting van de entiteit en/of het oordeel uitspreken dat de voorgenomen rechtshandeling tot het oprichten van de entiteit een voorafgaande machtiging bij wet behoeft.

Er is daarnaast goedkeuring van de Europese Commissie nodig om vanuit de Staat een financiële bijdrage te leveren aan het woonbedrijf. Daarvoor loopt een notificatieprocedure. De verwachting is dat bij het voorspoedig doorlopen van deze procedure het woonbedrijf in het vierde kwartaal van 2017 kan worden opgericht.

3.2.2 Instrumentarium achterstallig onderhoud

In juli 2017 is het Erfgoedprogramma 2017-2021 van de twaalf gemeenten in het aardbevingsgebied, provincie Groningen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en NCG vastgesteld. In het Erfgoedprogramma is het uitgangspunt opgenomen dat 'een goed onderhouden monument een sterker monument is'. Gezamenlijk wordt daarom onderzocht op welke manier, in aanvulling op bestaande regelingen, de financiering van onder meer onderhoud restauratie, herbesteding en verduurzaming van waardevolle gebouwen moet worden ingericht. Het ministerie van OCW, provincie Groningen en NCG hebben besloten om een pilot uit te voeren om ervaring op te doen met de financiering van onderhoud voor (rijks)monumenten in de aardbevingsregio. Het ministerie van OCW stelt daarvoor 2 miljoen euro beschikbaar. Provincie Groningen en NCG financieren allebei 1,35 miljoen euro. De invulling van de pilot wordt gezamenlijk uitgewerkt.

3.2.3 Regeling verduurzaming bij versterking

De aanpak van NCG is dat er 4.000 euro subsidie per woning beschikbaar komt om gelijktijdig met de versterking aanvullende verduurzamingsmaatregelen te realiseren. Dit geldt ook in geval van sloop/nieuwbouw. Er is een extra bedrag van 3.000 euro voor de eerste 500 particuliere woningen beschikbaar gesteld. Het uitgangspunt daarbij is dat het beste verduurzamingsresultaat voor de betreffende woning wordt gerealiseerd.

Voor de particuliere woningeigenaren werkt NCG een subsidieregeling uit met een vouchersysteem. Belangrijk argument om te gaan werken met vouchers is het beperken van de administratieve lasten voor woningeigenaren. De voucher wordt gekoppeld aan de in het versterkingsplan 'vastgestelde en overeengekomen' verduurzamingsmaatregelen. Deze maatregelen leveren het meest optimale verduurzamingsresultaat op voor de woning in combinatie met de versterking van de woning. De voucher kan vervolgens worden overgedragen aan het CVW. De

subsidieregeling en bijhorende werkwijze zal in het laatste kwartaal van 2017 aan de stuurgroepen worden gepresenteerd.

Uitgangspunt is dat voor particuliere eigenaren en huurders eenzelfde arrangement beschikbaar wordt gesteld. Om dit te realiseren bekijkt NCG samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken naar de mogelijkheden binnen bestaande regelingen. Daarnaast wil NCG met woningcorporaties afspraken maken om de huurwoningen extra te verduurzamen, zo mogelijk naar Nul op de Meter.

4 Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep

Sinds januari 2016 adviseren de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep de Nationaal Coördinator Groningen over (de uitvoering van) het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. In het derde kwartaal zijn de stuurgroepen twee keer bijeengekomen in een reguliere vergadering (20 juli en 14 september). Bij iedere stuurgroepvergadering geeft de NCG een toelichting op de uitvoering door NCG, de voortgang van onderzoeken en regelingen. In een extra bijeenkomst in juli is het versterkingsprogramma besproken. Verder zijn er in juli, augustus en september een aantal werksessies geweest waarin afvaardigingen vanuit zowel de maatschappelijke als de bestuurlijke stuurgroep overleggen over het nieuwe schadeprotocol.

De volgende onderwerpen zijn onder meer besproken in het derde kwartaal:

- Nieuw schadeprotocol ('Schade 2.0')
- Vervolg Koopinstrument
- Stand van zaken uitvoering
- Stand van zaken versterkingsopgave
- Stand van zaken regelingen
- Stand van zaken onderzoeken
- Stand van zaken 'NAM op afstand'
- Stand van zaken Zorgprogramma
- Advies Kennisprogrammering Bouwkundig Versterken (Building)
- Onderwijs - Rapportage Voortgang scholenprogramma
- Critical Review woningmarktonderzoeken
- Vouchers Schone Lei
- Arbiters ('Verbreiding Arbiters')
- Kwartaalrapportages Q1 en Q2
- Kennistafel Leefbaarheid
- Verslagen stuurgroep Leefbaarheid
- Meerjarenprogramma 2018

Hieronder volgt een korte toelichting op een aantal van de besproken onderwerpen.

4.1 Nieuw schadeprotocol

De NCG heeft beide stuurgroepen gevraagd te adviseren ten aanzien van de ontwikkeling van een nieuw schadeprotocol. De NAM is sinds 31 maart 2017 uit het schadeafhandelingsproces. Daarom moet een nieuw proces worden ontwikkeld voor de afhandeling van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Ook in het derde kwartaal heeft intensief overleg plaatsgevonden tussen de NCG en de stuurgroepen over de totstandkoming van een nieuw schadeprotocol. De stuurgroepen hebben vier pijlers geformuleerd die de basis moeten zijn voor een nieuw protocol. De pijlers zijn: verantwoordelijke staat, rechtvaardige schadebepaling, menselijke maat en onafhankelijkheid. In wekelijkse werksessies (in juli, augustus en september) met een afvaardiging van beide stuurgroepen zijn deze begrippen uitvoerig besproken en uitgewerkt in een concept-protocol. Op verzoek van NCG en de regio wordt een juridisch advies ingewonnen ('commissie Hammerstein') over dit concept-protocol. Er worden vervolgstappen gezet om te komen tot een protocol, kwaliteitseisen ten aanzien van proces en inspecteurs en een onafhankelijke schadebeoordelingsinstantie (werktitel 'Instituut Mijnbouwschade').

De stuurgroepen hebben positief geadviseerd om, in afwachting van het nieuwe proces, alvast (in juli) te starten met de opname van schade onder regie van NCG.

Op deze wijze kan, zodra het nieuwe protocol er is, de schade sneller worden afgehandeld.

4.2 Versterking

De stuurgroepen worden door NCG op de hoogte gehouden van het versterkingsprogramma. De versterkingsoperatie levert immers 'werkende weg' nieuwe vragen en inzichten op. De omvang en complexiteit van de versterkingsoperatie vraagt een grote inzet van alle betrokken partijen. Daarbij is het dilemma dat er op macroniveau de nadruk op voortgang en snelle beslissingen ligt, terwijl op micro(bewoner)niveau er juist behoefte is aan tijd om na te denken. De voortgang van de versterkingsoperatie (inspectie, engineering, uitvoering) wordt standaard in elke reguliere stuurgroepvergadering besproken. Daarnaast is in juli een extra bijeenkomst georganiseerd om vragen, opmerkingen en adviezen vanuit beide stuurgroepen te bespreken. De maatschappelijke stuurgroep benadrukte hierbij onder andere het belang van goede communicatie met de bewoners van de wijken die versterkt moeten worden. Ook de bestuurlijke stuurgroep vraagt aandacht voor het draagvlak voor de versterkingsoperatie. Tevens vragen beide stuurgroepen aandacht voor de positie van de huurders.

De stuurgroepen zijn door de NCG op de hoogte gebracht van het feit dat het aantal uitgevoerde inspecties door CVW achter loopt op de originele planning. De kwaliteit van een groot aantal geleverde versterkingsadviezen bleek ook onvoldoende. In september zijn de stuurgroepen bijgepraat over verbeteracties onder regie van NCG. De stuurgroepen hebben hun teleurstelling uitgesproken over het feit dat NAM en CVW niet kunnen leveren wat gewenst is. De NCG wordt in zijn interventies gesteund. De stuurgroepen benadrukken in dit verband het grote belang om de discussie rond 'NAM op afstand' af te ronden. Tot slot is van belang dat de opgedane ervaringen in de volgende plannen (meerjarenprogramma en gebiedsversterkingsplannen) tot uitdrukking komen. Voor het voeren van verantwoorde gesprekken over versterken of sloop/nieuwbouw moet immers het basismateriaal in orde zijn.

4.3 Erfgoedprogramma

Beide stuurgroepen hebben positief geadviseerd ten aanzien van het Erfgoedprogramma. De Provincie Groningen is samen met NCG hiervan de trekker, via de stuurgroep Cultureel Erfgoed zijn gemeente en het Rijk (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) aangesloten.

4.4 Evaluatie Pilot Koopinstrument

Een voorstel voor het vervolg van het koopinstrument is besproken. De maatschappelijke stuurgroep staat positief ten opzichte van de richting van het voorstel, maar heeft de voorkeur uitgesproken voor een bredere, generieke opkoopregeling. De bestuurlijke stuurgroep adviseert positief over het vervolg op de Pilot Koopinstrument, met daarbij de opmerking dat de regio ook zelf nadenkt hoe een dergelijke regeling eruit dient te zien. Dit kan wellicht leiden tot voorstellen vanuit de regio op een later moment.

4.5 Meerjarenprogramma 2018 actualisatie

Het meerjarenprogramma (MJP) wordt geactualiseerd en niet volledig herschreven. Beide stuurgroepen zijn benaderd om hier alvast aandachtspunten en onderwerpen voor aan te dragen; deze zijn geïnventariseerd. De bestuurlijke stuurgroep benadrukt het belang om ruimte te houden, zowel qua proces als inhoud, om de uitkomsten van een nieuw regeerakkoord in het MJP te verwerken. In het najaar wordt door NCG verder gewerkt aan het MJP.

4.6

Onderzoek meetinstrumentarium

Zowel de maatschappelijke als de bestuurlijke stuurgroep ondersteunt het voorstel van NCG om niet verder te gaan met (vervolg)onderzoeken ten aanzien van het meetinstrumentarium, maar een concrete praktijkproef met tiltmeters uit te voeren.

5 Kansrijk

5.1 Onderwijs

5.1.1 Scholenprogramma

Het scholenprogramma zit in de uitvoeringsfase. In de gemeente Bedum en Loppersum is de uitvoering van de projecten zichtbaar (zie kwartaalrapportage Q1 en Q2). Het merendeel van de projecten zit in de voorbereidende fase. De in september door de stuurgroep Onderwijs vastgestelde planning koerst op realisatie van de projecten in 2020. Inmiddels zijn alle samenwerkingsovereenkomsten tussen NAM, gemeente en schoolbesturen ondertekend, met uitzondering van de samenwerkingsovereenkomst voor de gemeente Eemsmond. De verwachting is dat deze in het vierde kwartaal wordt ondertekend.

Tabel 22. Voortgang scholenprogramma¹⁹

Gemeente	Q3 2017			Cumulatief tot 24-09-2017		
	Inspecties uitgevoerd	Versterkingsadvies opgeleverd	Versterking in uitvoering	Inspecties uitgevoerd	Versterkingsadvies opgeleverd	Versterking in uitvoering
Appingedam				9	9	
Bedum			2 ²⁰	6	6	2
Delfzijl				21	21	
Eemsmond				15	15	
Hoogezand-Sappemeer				10	10	
Loppersum			1 ²¹	11	11	1
Menterwolde				3	3	
Slochteren				13	13	
Ten Boer				8	8	
Totaal			3	105	105 ²²	3

5.1.2 Scholen binnen de gemeente Groningen

De schoolbesturen en ouders zijn voor de zomervakantie geïnformeerd over de aanpak van potentiële risicovolle gebouwelementen bij aardbevingen. Per schoolgebouw is inmiddels een plan van aanpak opgesteld over de uit te voeren werkzaamheden. Met de betreffende schoolbesturen worden afspraken gemaakt over de timing van de uitvoering.

5.2 Zorg

De stuurgroep Zorg in de aardbevingsregio heeft in het teken gestaan van het gereedmaken van het toekomstperspectief op zorg. Met deze zorgvisie kan vervolgens de vertaalslag naar het voor zorg benodigde vastgoed worden gemaakt. Op die manier kan toekomstbestendige versterking plaatsvinden. Naast de zorgvisie is het nodig om te weten welke zorgpanden versterkt moeten worden. Op 1 juli is gestart met het inspecteren en engineeren van circa 70 zorggebouwen binnen de

¹⁹ Gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 12-10-2017

²⁰ Beide scholen staan in de plaats Bedum

²¹ De school staat in het dorp Middelstum

²² Nadat zij geïnspecteerd waren, zijn er vier scholen teruggetrokken uit het programma wegens sluiting.

0,2g contour en de kernen Bedum, Siddeburen en Delfzijl. De inspecties zijn, op drie na, afgerond volgens planning of eerder. De communicatie richting medewerkers, bewoners en vrijwilligers is door de zorginstelling en gebouweigenaar gezamenlijk opgepakt en in het algemeen naar tevredenheid verlopen.

Tabel 23. Voortgang Zorgprogramma²³

	Q3 (25-06-2017 - 24-09-2017)	2017 (1-1-2017 - 24-09-2017)	Cumulatief (totaal vanaf start tot 24-09-2017)
Inspecties uitgevoerd	43	43	67
Versterkingsadvies opgeleverd	0	1	16
Versterking in uitvoering	0	0	0
Versterking gerealiseerd	0	0	0
Aantal sloop	0	0	0

5.3 Infrastructuur

De conceptrapportage kwalitatieve risicoanalyse infrastructuur is inmiddels door Antea afgerond. De rapportage en de vervolgaanpak worden besproken in het bestuurlijk overleg infrastructuur op 13 november. Hiermee wordt het onderzoekstraject formeel afgerond. Hieraan wordt ook het publicatiemoment gekoppeld.

5.4 Industrie

De onderzoeken naar aardbevingsbestendigheid van installaties bij chemiebedrijven is onverminderd voortgezet. Conform de afspraken in het meerjarenprogramma en het addendum worden de onderzoeken met de Loss of Containment (LoC)-methode uitgevoerd bij de vijftien bedrijven die het hoogst op de prioriteringslijst staan. De ervaringen die bij deze bedrijven worden opgedaan, worden meegenomen als gestart wordt met de installaties bij de overige bedrijven die op de prioriteringslijst van NCG staan.

5.5 Agrarische sector

5.5.1 Proefproject agrarische bedrijven (pilot Overschild)

In Overschild loopt een proefproject voor de versterking van agrarische bedrijven (pilot Overschild). De inspecties en engineering voor versterking van de drie agrarische objecten zijn afgerond. Zodra de versterkingsadviezen zijn ontvangen, wordt gekeken welke leerpunten de pilot oplevert.

5.5.2 Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS)

Met betrokken partijen is afgesproken dat in het vierde kwartaal een aantal casussen worden opgepakt binnen Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS). Op basis van de ervaringen van deze casussen wordt een werkwijze opgesteld om de ruimtelijke kwaliteit (architectuur en erfinrichting) te borgen als een agrarische ondernemer inzet op sloop/nieuwbouw.

²³ Gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 12-10-2017

5.6 Energietransitie

Op woensdag 20 september is door zestien partijen een akkoord ondertekend om invulling te geven aan het Energietransitieplan Loppersum, om de geschetste programmalijnen verder te verdiepen en een inspanning te leveren voor de realisatie. Dit plan komt voort uit de ambities van het gemeentelijk milieubeleidsplan, de provinciale duurzaamheidsambities, vele initiatieven in het dorp Loppersum en een opdracht vanuit de stuurgroep Energietransitie onder leiding van NCG. De pilot Loppersum kan een voorbeeld zijn voor andere dorpen en gemeenten in het gaswinningsgebied.

De waardevermeerderingsregeling is van kracht en er wordt gewerkt aan de regeling verduurzaming bij versterking (zie hoofdstuk 3).

5.7 Economie

5.7.1 Voortgang 1000-banenplan

Om te bevorderen dat werkzoekenden in de regio werk kunnen vinden in de aardbevingsopgave, wordt momenteel gewerkt aan uitvoering van het zogenaamde 1000-banenplan. In dit plan worden werkzoekenden vanuit een uitkering, maar ook schoolverlaters en zij-instromers intensief begeleid en opgeleid richting de bouwsector. Dit onder andere door actief te matchen met werkgevers. In het derde kwartaal heeft NCG aan de Arbeidsmarktregio een financiële bijdrage geleverd van 100.000 euro, om de opstart van enkele instrumenten van het 1000-banenplan mogelijk te maken. Het gaat hierbij om de implementatie van een coördinatiepunt, opleidingstrajecten in pilotvorm en de uitwerking van een regionale inkoopkalender. Doel is dat de nu nog relatief kleine trajecten opgeschaald worden, zeker wanneer de versterkingsopgave volledig op gang komt. In het derde kwartaal is duidelijk geworden dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bereid is de regio financieel te ondersteunen in de uitvoering van het 1000-banenplan, met een bijdrage van ruim 6 miljoen euro voor een periode van vier jaar. Met deze bijdrage, in combinatie met de bijdragen vanuit de regio, kan de genoemde opschaling worden uitgevoerd.

5.7.2 Bijdrage NCG aan traject waterstofeconomie NIB

In het derde kwartaal heeft NCG (samen met onder andere Economic Board Groningen, provincie Groningen en Gasunie/ESTRAC) een bijdrage van 90.000 euro gedaan aan het onderzoekstraject van de Noordelijke Innovation Board (NIB) naar de haalbaarheid van een 'waterstofeconomie' in Noord-Nederland. Dit als belangrijke ontwikkelstap naar een duurzamere economie en een zogenoemde Gas2.0-aanpak. Na afronding van de haalbaarheidsstudie gaat de NIB werken aan projectvoorstellen die door marktpartijen geadopteerd kunnen worden.

5.7.3 Gunning Snel Internet en start uitvoering

In het derde kwartaal is het aanbestedings- en subsidieverleningstraject voor het project Snel Internet afgerond. De opdracht en bijbehorende subsidie is gegund aan Rodin Broadband B.V. In het project is de provincie verantwoordelijk en uitvoerend. NCG en Economic Board Groningen subsidiëren allebei een bedrag van 5 miljoen euro. Momenteel wordt door de provincie gewerkt aan een uitvoeringsovereenkomst met Rodin Broadband B.V. Om goed publiek toezicht te borgen, heeft NCG besloten een aanvullende bijdrage te doen van 47.500 euro in de projectkosten voor 2017 en 2018.

5.7.4 Erkenningsregister

Een van de doelen van het meerjarenprogramma (MJP) is om het regionale bedrijfsleven, groot en klein, een sterke positie in te laten nemen bij de uitvoering

van het MJP. Daarmee is het van belang om te monitoren welk aandeel het Groninger en het noordelijke bedrijfsleven inneemt binnen de uitvoering, met name bij CVW. Onderstaande tabel maakt dit inzichtelijk.

Tabel 24. Erkenningsregister

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overig	Totaal
Erkende vakmensen:					
Perceel 2 ²⁴ – expertise, inspectie, engineering	199	100	97	106	502
Perceel 3 – uitvoering	2.639	539	712	172	4.062
Totaal	2.838	639	809	278	4.564
Bedrijven met erkende vakmensen:					
Perceel 2 – expertise, inspectie, engineering	84	20	24	17	145
Perceel 3 – uitvoering	573	71	79	44	767
Totaal	657	91	103	61	912
Raamovereenkomsten:					
Perceel 2 – expertise, inspectie, engineering	22	7	5	17	51
Perceel 3 – uitvoering	74	2	8	1	85
Totaal	96	9	13	18	136
Opdrachten:					
Perceel 2 – expertise, inspectie, engineering	706	133	95	683	1.607
Perceel 3 – uitvoering	696	9	58	3	766
Totaal	1.402	142	143	686	2.373

5.8 Leefbaarheid

5.8.1 Advisering stuurgroep Leefbaarheid

De stuurgroep Leefbaarheid heeft in het derde kwartaal NCG positief geadviseerd over de volgende zaken:

Spoor 1 (gemeenten) Kansrijk Groningen

- Toekennen bijdrage van 35.000 euro aan de gemeente Bedum, voor een project 'ruimtelijke kwaliteit', onder voorwaarde van cofinanciering en kennisdeling.

Spoor 2 (regio/maatschappelijke organisaties) Kansrijk Groningen

- Toekennen bijdrage uit Kansrijk Groningen aan vijf dorpen die een plan hebben ingediend bij het leefbaarheidsprogramma Dorpsvisies en Landschap:
 1. Bedum, groene inrichting Waldadrift, bijdrage van 164.056,91 euro
 2. Mensingeweer, kern van het dorp maken, bijdrage van 164.303,37 euro
 3. Onderdendam, dorpsommetjes, buitenspeelplaats, informatieborden en rustplaatsen, bijdrage van 149.027,96 euro
 4. Stedum, Haven Plus Plan Stedum, bijdrage van 72.592,22 euro
 5. Wirdum, aanvullen steilkant ter bescherming, bijdrage van 164.303,37 euro

²⁴ Perceel 2 = taxaties n.a.v. schademeldingen, inspecties en engineering t.b.v. bouwkundig versterken.
Perceel 3 = uitvoering van schade-herstel, veilig stellen en bouwkundig versterken.

Spoor 3 (inwoners) Kansrijk Groningen

- Wijziging van de organisatie- en personeelskosten voor het Loket Leefbaarheid voor de uitvoering van het leefbaarheidsprogramma voor 2017 en 2018.

NCG heeft deze adviezen overgenomen en de dorpen kunnen van start met hun plannen en het Loket Leefbaarheid kan de uitvoering continueren.

5.8.2

Uitvoering programma's Kansrijk Groningen

Spoor 1 (gemeenten):

- Leefbaarheidsprogramma gemeentelijke herstructureringsprojecten: Gemeente Bedum krijgt toekenning voor hun plan onder voorbehoud van cofinanciering en kennisdeling.

Spoor 2 (regio/maatschappelijke organisaties):

- Leefbaarheidsprogramma Dorpsvisies en Landschap: Vijf dorpen (Bedum, Mensingeweer, Onderdendam, Stedum en Wirdum) hebben in de tweede tender van dit programma een toekenning gekregen voor hun plannen en kunnen uitvoering opstarten.
- Leefbaarheidsprogramma Lokale Energietransitie: Startsubsidies zijn gegeven aan het project Sauwerderpower in Winsum en Energie Coöperatie Oudeschip in Eemsmond. Coöperatie Steendam en Werkgroep Energietransitie Onderdendam hebben in het tweede kwartaal een startsubsidie ontvangen, maar dit is in het derde kwartaal gecommuniceerd. Het Revolverend fondsdeel aardbevingsgebied heeft haar eerste aanvragen ontvangen en liggen voor ter beoordeling, eerder dit jaar heeft de Hogelandster Energiecoöperatie een lening toegekend gekregen.
- Leefbaarheidsprogramma Snel Internet: Rodin Broadband Groningen B.V. heeft de toekenning van de subsidie gekregen. Daarmee is een grote stap gezet in het realiseren van snel internet in de negen aardbevingsgemeenten en wordt gewerkt aan het verder uitrollen van de plannen.

Spoor 3 (inwoners):

- Leefbaarheidsprogramma Loket Leefbaarheid: Het Loket Leefbaarheid heeft in totaal 970 aanvragen toegekend van de in totaal 1.347²⁵ binnengekomen aanvragen (stand 30-09-2017). Binnen de nieuwe regeling voor bijdrage aan procesbegeleiding zijn tot nu toe acht aanvragen binnengekomen en zeven toegekend.

5.9 Cultureel Erfgoed

5.9.1

Het erfgoedprogramma

Op 6 juli 2017 is het concept Erfgoedprogramma door de tijdelijke stuurgroep Erfgoed goedgekeurd. Dit programma is vervolgens op 20 juli 2017 door de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep vastgesteld. De Tweede Kamer heeft het document op 25 augustus van de minister van EZ, mede namens de minister van OCW, ontvangen.

Ten behoeve van de doorontwikkeling en uitvoering van het programma is de tijdelijke stuurgroep omgezet in een definitieve stuurgroep Cultureel Erfgoed Groningen, samengesteld uit vertegenwoordigers van het Rijk (ministerie van OCW), de provincie, de twaalf gemeenten in het aardbevingsgebied en de NCG. Twee maal per jaar wordt een bijeenkomst georganiseerd. De eerste bijeenkomst staat gepland op woensdag 6 december.

²⁵ In het tweede kwartaal van 2017 is aangegeven dat er 1.335 aanvragen zijn binnengekomen, dit aantal was niet correct omdat de vervallen aanvragen en test-aanvragen ook waren meegerekend.

- 5.9.2 *Het erfgoedloket en erfgoedadviesteam*
Dinsdag 26 september heeft provincie Groningen samen met NCG bekend gemaakt dat adviesbureau Libau subsidie krijgt voor het Erfgoedloket en het erfgoedadviesteam in het aardbevingsgebied. Gedeputeerde Staten verstrekken een subsidie van 621.000,- euro aan Libau. Met deze subsidie gaat Libau zorg dragen voor dit Erfgoedloket en erfgoedadviesteam. Beide zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2017-2021. Het budget voor de subsidieregeling is beschikbaar gesteld door NCG. Eigenaren van gebouwd erfgoed met vragen over het herstel van schade en versterking kunnen vanaf 1 oktober bij het Erfgoedloket terecht. Het Erfgoedloket biedt specialistisch advies en verwijzing naar mogelijkheden voor financiering.
- 5.9.3 *Bescherming beeldbepalende en karakteristieke panden*
De gemeenten in het aardbevingsgebied hebben een eenmalige financiële bijdrage van 25.000 euro ontvangen om een lijst op te stellen van beeldbepalende en karakteristieke panden en een ruimtelijke onderlegger. Deze zijn nu in ontwikkeling.
- 5.9.4 *Budgetraming achterstallig onderhoud rijksmonumenten*
In opdracht van NCG is de onderhoudsbehoefte van rijksmonumenten in het aardbevingsgebied onderzocht. Uit deze eerste inventarisatie bleek dat er nog een te beperkt zicht is om steekhoudende conclusies te trekken. De inventarisatie is daarom uitgebreid naar een tweede fase. In augustus 2017 is hiervoor opdracht verleend.
- 5.9.5 *Onderzoeksprogramma Calvi*
In juli is gestart met het onderzoeksprogramma volgens de inspectie en beoordelingsmethodiek van professor Calvi, zoals vermeld in het Addendum Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2017-2021. Op 6 september 2017 heeft een informatiebijeenkomst voor alle kerkeigenaren plaatsgevonden. Van alle rijksmonumentale kerken, inclusief losstaande torens, worden voor 1 januari 2018 de eerste inspecties uitgevoerd.

6 Onderzoeken

Een van de taken van NCG is om onderzoek en kennisontwikkeling over aardbevingen en een leefbaar, kansrijk Groningen te stimuleren en coördineren. Kernwoorden daarbij zijn: objectief, onafhankelijk en met draagvlak in de regio.

6.1 Kennisplatforms

NCG wil kennisopbouw en kennisdeling stimuleren via de kennisplatforms Bouwen en Versterken en Leefbaar en Kansrijk. In het derde kwartaal van 2017 heeft NCG aan BuildinG en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gevraagd om offertes uit te brengen voor het inrichten van deze kennisplatforms.

6.1.1 *Bouwen en Versterken*

Bij de eerste kennistafel Bouwen en Versterken van november 2016 bleek dat er behoefte is aan meer deling en duiding van kennis. Daarom wil NCG eind 2017 een volgende kennistafel laten organiseren.

6.1.2 *Leefbaar en Kansrijk*

Op 28 juni is de eerste pilot-kennistafel Leefbaar en Kansrijk gehouden rondom het thema weerbaarheid en welzijn. De RUG organiseerde de middag, samen met haar kennispartners Hanzehogeschool Groningen, CMO STAMM en GGD Groningen. In het derde kwartaal van 2017 is een verslag van de bijeenkomst aan de deelnemers gestuurd. De eerste kennisagenda wordt binnenkort verwacht.

6.1.3 *Ondergrond Groningen*

Voor de kennistafel Ondergrond Groningen zet NCG zich in voor kennisopbouw via het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) van het ministerie van Economische Zaken (EZ) en SodM. Bij de eerste kennistafel Ondergrond Groningen van eind maart zijn kennisvragen uit de regio verzameld. Deze kennisvragen zijn in het derde kwartaal van 2017 voorgelegd aan de wetenschappelijke adviescommissie van het KEM. Deze commissie zal het ministerie van EZ en SodM adviseren welke onderzoeken nodig zijn om de vragen te kunnen beantwoorden.

6.2 Critical review

Om open en transparant kennis te delen en bediscussiëren wil NCG critical reviews laten organiseren. De aanbestedingsprocedure voor het organiseren van critical reviews loopt. Naar verwachting wordt hiervoor in het vierde kwartaal opdracht gegeven aan een kennisinstelling en ook gestart met de voorbereidingen voor de critical review over PGA-kaarten.

6.3 CBS Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld

NCG wil weten hoe de woningmarkt wordt beïnvloed door de aardbevingen die ontstaan door de gaswinning in het Groningenveld. Daarom heeft NCG het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om twee keer per jaar de ontwikkeling van de huizenprijzen en de verkoopbaarheid van woningen rondom het Groningenveld in kaart te brengen. De opdracht loopt in ieder geval tot eind 2018. Het volgende rapport staat gepland voor november 2017.

6.4 Vervolg woningmarkt- en leefbaarheidsonderzoek OTB en CMO STAMM

De aardbevingen in Groningen hebben groot effect op het wonen en de leefbaarheid in de MEDAL-gemeenten Appingedam, Delfzijl, Eemsum, Loppersum en De Marne. Ook hebben de aardbevingen grote effecten op de verkoopsnelheid en waardeontwikkeling van de woningen. In deze moeilijke beleidscontext is voor deze gemeenten een Woon- en Leefbaarheidsplan (WLP) opgesteld dat inzicht geeft in de toekomstige krimp van de woningbehoefte per gemeente. Het uitvoeringsprogramma van het WLP heeft als doel om de krimp van de woningvoorraad te laten overeenkomen met de krimp van de behoefte, de kwaliteitsvraag per gemeente optimaal te bedienen, de leegstandsoverschotten per gemeente terug te brengen tot een acceptabel niveau en de leefbaarheid te verbeteren.

De vraag is nu hoe deze doelstellingen te realiseren zijn. Daartoe wordt een woon- en leefbaarheidsonderzoek Noord- en Midden-Groningen uitgevoerd voor de MEDAL-regio aangevuld met de aardbevingsgemeenten. De opdrachtgevers hiervoor zijn de stuurgroep PLUS MEDAL en de gemeente Appingedam. NCG is medefinancier van dit onderzoek, omdat bij NCG behoefte bestaat om een actueel beeld te krijgen van het effect van de aardbevingen op de bewoners als het gaat om de leefbaarheid en de woningmarkt. Daarmee is dit onderdeel van het onderzoek een herhaling van het in 2015 door OTB, in samenwerking met CMO STAMM, uitgevoerde bewonersonderzoek in opdracht van de Dialoogtafel.

6.5 Regionale Marktindicator Groningen

OTB heeft in opdracht van de Vereniging Eigen Huis (VEH) in 2004 de Eigen Huis Marktindicator (EHM) ontwikkeld. Daarmee kan het vertrouwen onder woonconsumenten in de koopwoningenmarkt worden gemeten. NCG heeft OTB gevraagd om een regionale steekproef in de provincie Groningen uit te voeren. De proef voor deze regionale marktindicator Groningen is gestart in januari 2017 en heeft een looptijd van vijf kwartalen. Elk kwartaal wordt er een rapport opgeleverd.

6.6 Gronings Perspectief

De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) meet, in samenwerking met GGD Groningen en Bureau Onderzoek & Statistiek van de gemeente Groningen, de veiligheids- en gezondheidsbeleving en het toekomstperspectief in de aardbevingsregio. In het derde kwartaal is het derde wetenschappelijke rapport verschenen. Naast de resultaten van de vierde vragenlijst wordt in het derde rapport ook gerapporteerd over gegevens van Lifelines.

Lifelines is een langdurig gezondheidsonderzoek vanuit het UMCG. Op verzoek van het onderzoek Gronings Perspectief zijn aan de Lifelines deelnemers enkele vragen over de gaswinning gesteld. Daaruit blijkt onder andere eveneens dat het hebben van meervoudige schade een hogere kans op psychische klachten en stress veroorzaakt. De resultaten van de vierde vragenlijst van Gronings Perspectief zijn onder meer dat de ervaren veiligheid weliswaar toeneemt, maar er geen verbetering van gezondheid is. Met name onder personen met meervoudige schade is er een afname van psychische gezondheid en een toename van het aantal gezondheidsklachten. Alle rapporten zijn te lezen op www.groningsperspectief.nl

6.7 Onderzoek oorzaken schade

TU Delft onderzoekt voor NCG de mogelijke oorzaken van schade aan gebouwen, ook daar waar bevingen niet de (enige) oorzaak kunnen zijn. Het onderzoek heeft enige vertraging opgelopen, doordat het selecteren van studieobjecten meer tijd kost dan ingeschat. Bewoners en/of eigenaren dienen toestemming te geven om

onder andere inspectierapporten van de panden op te vragen bij CVW. Naar verwachting wordt het onderzoek voorjaar 2018 opgeleverd.

Op 13 september is in het aardbevingscafé in Onderdendam een oproep gedaan om mee te doen aan het onderzoek en heeft ook LTO Noord onder zijn leden een extra oproep gedaan. Inmiddels zijn voor acht gebieden voldoende instemmingsbrieven binnengekomen en worden opnamerapporten bestudeerd door de TU Delft. Op basis van bruikbaarheid, spreiding, woningtypologie, bouwjaarclassificatie, bijzondere gebouwen (onder andere boerderijen) wordt vervolgens een selectie gemaakt. Voor het gebied 't Zandt wordt ondanks te weinig instemmingsbrieven verder gegaan met bestudering van opnamerapporten en selectie van panden. Voor het gebied Veendam en omgeving heeft de TU Delft twaalf panden geselecteerd voor onderzoek. Bewoners zijn geïnformeerd over selectie en eventueel veldonderzoek. Het veldonderzoek in Veendam en omgeving is gestart en uitkomsten worden geanalyseerd.

Op 19 september is de begeleidingsgroep en op 25 september is de klankbordgroep geïnformeerd over de stand van zaken. Deze is toegelicht door de TU Delft. In november komen beide groepen weer bij elkaar.

6.8 Pilot tilsensoren (voorheen Meetinstrumentarium)

Naar aanleiding van de resultaten uit het onderzoek Meetinstrumentarium heeft NCG aanbevelingen gedaan aan de minister van Economische Zaken, NAM, TNO en KNMI ten aanzien van het meetinstrumentarium. Daarnaast heeft NCG besloten een pilot met tilsensoren te gaan uitvoeren om de additionele waarde van deze metingen te onderzoeken. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart. In deze fase wordt een projectplan gemaakt. Voor dit projectplan zullen gesprekken worden gevoerd met kennisinstellingen en met vertegenwoordigers van de verschillende partijen. Het is belangrijk de goede onderzoeksvragen te formuleren voor de start van de pilot. Daarbij moet worden bepaald hoeveel tilsensoren, in welke gebieden en bij welke objecten geplaatst moeten worden om relevante data te verkrijgen. In de voorbereidingsfase wordt ook de aanbesteding van de aanschaf/huur van tilsensoren uitgewerkt.

6.9 Industrie

In juli 2017 is in het addendum van het meerjarenprogramma vastgelegd dat het gebruik van de LoC-methode voor de beoordeling van installaties bij chemiebedrijven de komende drie jaar wordt voortgezet. Daarbij is aangegeven dat een aantal zaken nog nader moet worden uitgewerkt. Zoals de manier waarop nadere berekeningen gedaan kunnen worden aan een installatie die niet aan de toets blijkt te voldoen en de wijze van doorrekenen van installatietypen waarvoor de methode nog niet specifiek genoeg blijkt te zijn. In september zijn de voorbereidingen hiervoor gestart.

Over het gebruik van de risico-gebaseerde rekenmethodiek van TNO/Deltares, die nog moet worden afgerond, neemt de stuurgroep Industrie in de tweede helft van 2017 een besluit.

6.10 NEN

Op 1 juli is de ontwerp Nederlandse Praktijk Richtlijn 9998:2017 (NPR) voor het gehele aardbevingsgebied van toepassing verklaard voor het inspectie- en engineeringsprogramma (versterkingsprogramma) en nieuwbouw. De publicatie van deze ontwerp-NPR is onderdeel van een opdracht die vanuit NCG in 2016 aan het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) is verstrekt. Vanaf het moment van

publicatie is een consultatieperiode gestart waarbij externe belanghebbenden de gelegenheid hebben technisch inhoudelijk commentaar in te dienen op deze versie van de NPR. Deze consultatieperiode is op 1 september gesloten. Ontvangen opmerkingen en voorstellen tot wijziging van de NPR worden door NEN in behandeling genomen en betrokken bij besluitvorming over een volgende NPR.

6.11 Infrastructuur

De conceptrapportage kwalitatieve risicoanalyse infrastructuur is inmiddels door Antea afgerond. De rapportage en de vervolgaanpak worden besproken in het bestuurlijk overleg infrastructuur dat op 13 november plaatsvindt. Hiermee wordt het onderzoek formeel afgerond. Hieraan wordt ook het publicatiemoment gekoppeld.

6.12 Proeftuin Onderdendam

Onderdendam, gemeente Bedum, provincie Groningen en NCG hebben in juli definitief ingestemd met de inrichting van de Proeftuin Onderdendam. Het eerste proefproject, de collectieve aanpak van potentiële risicovolle gebouwelementen (PRBE's), is reeds in uitvoering. Het in en door Onderdendam eerder al geïnitieerde laagdrempelig communicatie-instrument 'Aardbevingscafé' ondersteunt hierbij. Andere projecten die in voorbereiding zijn, zijn 'streekeigen architectuur bij gebiedsontwikkelingsopgaven' en de opstelling van een collectief schadedraaiboek. Daarnaast wordt verkend op welke wijze het eerder doorlopen IABR²⁶-traject ingezet kan worden voor de ambities van Onderdendam om energieneutraal te worden.

²⁶ Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam

7 Organisatie

7.1 Personele bezetting

Aan het einde van het derde kwartaal is in totaal 140,6 fte werkzaam bij NCG. Hiervan werkt 18,1 fte bij de Directie Den Haag en 122,5 fte bij de Directie Groningen. Bij de Directie Groningen werkt 80 fte aan de Paterswoldseweg en 42,5 fte op de versterkingspunten. De zes versterkingspunten zijn: Slochteren, Ten Boer, Delfzijl, Appingedam, Loppersum en Eemsumond.

De Arbitrer Bodembeweging en de Commissie Bijzondere Situaties voeren onderdelen van het meerjarenprogramma uit, maar opereren onafhankelijk van NCG. NCG voorziet wel in de huisvesting en benodigde middelen. Daarom zijn de fte's wel opgenomen zijn in onderstaand overzicht.

Ten opzichte van het eerste kwartaal 2017 heeft NCG een kleine groei doorgemaakt van 0,7 fte. Deze toename ligt voor 0,2 fte bij de Directie Groningen en voor 0,5 fte bij de Directie Den Haag.

Bij de Arbitrer Bodembeweging is de bezetting met 2,9 fte toegenomen. De bezetting van de Commissie Bijzondere Situaties is onveranderd.

Tabel 25. Stand personeel op 30-09-2017

	Fte's
Directie Groningen	122,5
• Locatie Paterswoldseweg	80
• Versterkingspunten	42,5
Directie Den Haag	18,1
Totaal NCG	140,6
<i>Waarvan stagiaires</i>	2
Arbiters	11,5
Commissie Bijzondere Situaties	2

7.2 Afhandeling klachten en Wob-verzoeken

7.2.1 Klachten

In het derde kwartaal zijn acht klachten binnengekomen. Daarvan zijn twee niet in behandeling genomen. Deze klachten hadden allebei betrekking op de werkwijze van CVW en zijn doorgezonden aan CVW, die een eigen klachtenprocedure heeft. De zes klachten die wel in behandeling zijn genomen betroffen de afhandeling van complexe schade (1), bejegening (2) en de versterkingsopgave (3). In het derde kwartaal zijn tien klachten informeel afgehandeld. Op dit moment zijn drie klachten in behandeling.

Tabel 26. Klachten

Klachten	Q3	2017	Cumulatief (vanaf Q4 2016)
Ontvangen klachten	8	19	40
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan niet bestemd voor NCG 	2	13	18
In behandeling	3	n.v.t.	n.v.t.
Informeel afgehandeld	10	12	19
Formeel afgehandeld	0	0	0

7.2.2

Wob-verzoeken

Wanneer een burger meer wil weten over beleid en uitvoering kan hij een verzoek doen tot openbaarmaking van bepaalde overheidsinformatie (Wob-verzoek). Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal Wob-verzoeken.

Tabel 27. Wob-verzoeken

Wob-verzoeken	Q3	2017	Cumulatief (vanaf Q4 2016)
Ontvangen Wob-verzoeken	2	7	8
In behandeling	6	n.v.t.	n.v.t.
Afgehandeld	1	2	2

8 Financiën

8.1 Inleiding

In deze financiële paragraaf wordt gerapporteerd over de bestedingen van het meerjarenprogramma en over de bestedingen die vanuit het bestuursakkoord en aanvullend bestuursakkoord beschikbaar zijn gesteld door de NAM, gemeenten en provincie. De uitgaven zijn bijgewerkt tot en met het derde kwartaal van 2017.

De rapportagemethodiek is ongewijzigd. Bestedingen maar ook overhevelingen van budgetten, bijvoorbeeld naar het gemeentefonds, worden aangemerkt als uitgaven. Op deze wijze kan verantwoording worden gegeven over het totaal aan beschikbaar gesteld budget over de looptijd van NCG.

8.2 Meerjarenprogramma, begrotingsmutaties en bestedingen NCG

De meerjarenbegroting van NCG loopt van 2016 tot en met 2024. Voor de duur van het programma is 430 miljoen euro beschikbaar gesteld, 96 miljoen euro voor het apparaatskostenbudget en 334 miljoen euro voor het programmabudget. Hiervan is 244 miljoen euro beschikbaar gesteld vanuit de aardgasbaten. De onderdelen van de NCG-begroting die hiermee gefinancierd worden, kennen een 100% eindejaarsmarge (100% EJM). Dit betekent dat budget dat in een bepaald jaar niet volledig wordt benut, meegenomen kan worden naar toekomstige jaren en dus beschikbaar blijft voor de uitvoering van het meerjarenprogramma.

Aan het werkbudget is 0,2 miljoen euro toegevoegd als gevolg van het amendement van Tongeren en 0,5 miljoen euro loon- en prijscompensatie uitgekeerd op het onderdeel verduurzaming kader relevant.

Tabel 28. Bestedingen en begrotingsmutaties t/m derde kwartaal 2017 (bedragen x 1.000 euro)

	100% EJM	Begroting MJP 2016-2024 (oorspronkelijk)	Mutaties t/m 2017	Begroting MJP 2016-2024	Uitgaven NCG t/m 2017 (A)	Budgetoverhevelingen t/m 2017 (B)	Bestedingen cum t/m Q3 2017 (C)=(A)+(B)	Bestedingen in 2017 t/m Q3
A. Apparaatskosten NCG (art. 40)	nee	96.000	0	96.000	21.476	1.929	23.405	10.419
B. Programmakosten								
B.1 Verduurzamingsopgave uit aardgasbaten (niet kader relevant)	ja	125.000	0	125.000	30.762	23.500	54.262	36.637
B.2 Verduurzaming (kader relevant)	nee	40.000	543	40.543	0	0	0	0
B.3 Scholenprogramma NCG (OCW)	nee	50.000	0	50.000	0	50.000	50.000	50.000
B.4 Fonds Achterstallig Onderhoud en Inzet Woningmarkt	ja	14.000	0	14.000	1	0	1	1
B.5 Onderzoeksbudget	ja	30.000	-692	29.308	5.918	904	6.822	3.514
B.6 Compensatie gemeenten / provincie	ja	20.000	0	20.000	9.324	0	9.324	4.051
B.7 Werkbudget	ja	55.000	892	55.892	3.322	468	3.790	3.147
B.8 Bijdrage RVO	ja	0	199	199	186	0	186	36
B. Programmakosten NCG (art. 5)	mix	334.000	942	334.942	49.513	74.872	124.385	97.386
Totaal		430.000	942	430.942	70.989	76.801	147.790	107.805

In de kolom begroting meerjarenprogramma 2016-2024 (oorspronkelijk) zijn de totaalbedragen weergegeven die beschikbaar zijn voor NCG in de periode 2016-2024, zoals weergegeven in de Kamerbrief van 6 juni 2016 'Financiering meerjarenprogramma aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen' (TK 33.529 nr.256).

A. Apparaatskosten

De uitgaven bedragen in 2017 bedragen 10,4 miljoen euro (3,6 miljoen euro in het 3de kwartaal). Deze uitgaven bestaan uit salariskosten, inhuur, overige personele kosten en materiële kosten, waaronder huisvestingskosten.

B.1 Verduurzamingsopgave uit aardgasbaten (niet kader relevant) en B3 scholenprogramma

Uit deze begrotingsonderdelen wordt meerjarig de waardevermeerderingsregeling en het scholenprogramma gefinancierd. NCG heeft in het kader van het scholenprogramma met de gemeenten, de betrokken scholenbesturen en het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap (OCW) een bestuurlijke afspraak gemaakt over de verdeling van de rijksbijdrage van 73,5 miljoen euro.

Van deze rijksbijdrage wordt 23,5 miljoen euro gefinancierd vanuit het programma onderdeel 'B.1 Verduurzamingsopgave uit aardgasbaten'. In 2016 heeft een eerste verrekening van 17,6 miljoen euro plaatsgevonden. In 2017 is de resterende 5,9 miljoen euro overgemaakt, zodat uiteindelijk de gehele bijdrage van 23,5 miljoen euro is overgemaakt.

Daarnaast heeft het ministerie van OCW voor het scholenprogramma jaarlijks 3 miljoen euro beschikbaar gesteld in een reeks die meerjarig oploopt tot een totaal bedrag van 50 miljoen euro (onderdeel B.3 scholenprogramma NCG OCW). De bedragen van het scholenprogramma zijn bij de Voorjaarsnota 2017 van de begroting van het ministerie van Economische Zaken (EZ) overgemaakt naar het gemeentefonds om zo direct beschikbaar te komen aan de deelnemende gemeenten en scholen. Deze middelen zijn niet meer zichtbaar op het artikel 5 'Meerjarenprogramma Nationaal Coördinator Groningen' op de begroting van het ministerie van EZ.

De uitgaven in 2017 voor het programma onderdeel B1. Verduurzamingsopgave uit aardgasbaten (niet kader relevant) bedragen in totaal 36,6 miljoen euro. Daarvan heeft 5,9 miljoen euro betrekking op de overgehevelde resterende EZ middelen voor het scholenprogramma (in 2016 was reeds 17,6 miljoen euro overgemaakt naar het gemeentefonds). Het totale bedrag voor het scholenprogramma bestaande uit 23,5 miljoen euro uit verduurzaming en de 50 miljoen euro uit de bijdrage van OCW is daarmee overgeheveld naar het gemeentefonds.

De overige 30,8 miljoen euro heeft betrekking op de waardevermeerderingsregeling. De nieuwe waardevermeerderingsregeling voor schadegevallen is opengesteld op 3 april 2017. De regeling wordt uitgevoerd door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). In 2017 is 40 miljoen euro beschikbaar voor de regeling. Een voorschotbedrag van 30 miljoen euro is overgemaakt. De kosten van de regeling bedragen tot nu toe 0,4 miljoen euro. In het kader van de oude waardevermeerderingsregeling is een bedrag van 0,4 miljoen euro aan de provincie uitgekeerd als compensatie voor de overschrijding op deze regeling.

B.2 Verduurzaming (kader relevant)

Voor het verduurzamen van woningen wanneer deze worden versterkt is 40,5 miljoen euro (onderdeel 'B2 verduurzaming kader relevant)' beschikbaar. Op deze post is loon- en prijscompensatie van 0,5 miljoen euro uitgekeerd door het ministerie van Financiën.

B4 Fonds achterstallig onderhoud en inzet woningmarkt.

NCG heeft in totaal 14 miljoen euro beschikbaar voor een regeling achterstallig onderhoud (4 miljoen euro) en voor het opzetten van een woonbedrijf (10 miljoen euro). De regeling achterstallig onderhoud zal naar verwachting primair een functie hebben voor oude/monumentale gebouwen. De versterkingsopgave van NCG leidt ook tot vastgoed gerelateerde activiteiten zoals het opkopen, verkopen en/of slopen van woningen. Deze activiteiten worden ondergebracht in een op te richten woonbedrijf.

B.5 Onderzoeksbudget

De uitgaven hebben voor een belangrijk deel betrekking op het onderzoek voor de NPR (Nederlandse Praktijkrichtlijn aardbevingen). Daarnaast zijn er met name uitgaven voor EPI-kenniscentrum en onderzoeken rondom de chemische industrie.

B.6 Compensatie gemeenten

De bijdrage van NCG aan gemeenten en provincie is in het derde kwartaal volledig uitgekeerd op basis van de overeengekomen verdeling. De bijdrage is geïndexeerd ten opzichte van 2016.

B.7 Werkbudget

In dit programmaonderdeel zijn onder andere middelen opgenomen voor ondersteuning van project- en stuurgroepen, gebiedsgericht werk, subsidies, communicatieve ondersteuning, monitoringsactiviteiten en voorzieningen (diverse loketten). Daarnaast is budget gereserveerd als dekking voor potentiële groei van het apparaat. Aan het werkbudget is dit jaar 0,2 miljoen euro toegevoegd als dekking voor mogelijke proefprocessen (Amendement van Tongeren). De uitgaven in het derde kwartaal hebben voor een belangrijk deel betrekking op bijdragen aan maatschappelijke groeperingen, subsidies en de activiteiten van de Arbiter Bodembeweging.

8.3

Uitgavenontwikkeling bestuursakkoord en aanvullende afspraken

Naast de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor het meerjarenprogramma zijn destijds via het bestuursakkoord en het aanvullende bestuursakkoord middelen ingebracht door NAM en door de gemeenten en provincie. In het aanvullend akkoord zijn destijds regelingen vermeld waarvoor nog geen financiële uitwerking was opgenomen. Inmiddels heeft deze uitwerking plaatsgevonden en daarmee is het totale bedrag opgelopen naar 1,3 miljard euro.

Tabel 29. Bestuursakkoord + aanvullende toezeggingen (bedragen x 1 miljoen)

	Plafond bedrag	Akkoord 2014 t/m 2018 incl. aanvulling	Aanvul- lende toe- zegging	Totale middelen	Uitgaven t/m Q3 2017	Uitgaven in 2017 t/m Q3	Uitgaven in Q3 2017
NAM							
Spoor 1: Veiligheid en preventieve versterking	nee	600,0		600,0	561,7	168,2	47,9
Spoor 2: Schade afhandeling*	nee	250,0		250,0	610,5	53,3	12,5
Spoor 2: Overig instrumentarium**	ja/nee	210,0		210,0	202,5	38,0	12,0
Spoor 3: Leefbaarheid	ja	60,0		60,0	22,3	9,1	-0,3
Spoor 4: Economisch perspectief	ja	65,0		65,0	52,1	13,0	0,0
Aanvullend pakket stad Groningen	ja	50,0		50,0	49,8	25,7	14,1
Bijdrage NAM aan programma NCG	ja		7,0	7,0	3,0	3,0	3,0
Subtotaal NAM		1.235,0	7,0	1.242,0	1.501,9	310,3	89,1
Provincie en gemeenten							
Spoor 3 Leefbaarheid	ja	25,0		25,0	25,0	0,0	0,0
Spoor 4: Economisch perspectief (provincie)	ja	32,5		32,5	32,5	0,0	0,0
Subtotaal provincie en gemeenten		57,5	0,0	57,5	57,5	0,0	0,0
Totaal		1.292,5	7,0	1.299,5	1.559,4	310,3	89,1

*Spoor 2 schade afhandeling is inclusief opkoop van woningen en maatregelen

**Spoor 2 onderdelen waardevermindering, -vermeerdering, nieuwbouw, commissie bijzondere situaties, regeling achterstallig onderhoud en opkoopregeling.

Toelichting NAM spoor 2 schade afhandeling

Zoals uit het overzicht blijkt zijn de kosten voor NAM voor schade significant hoger dan ten tijde van het ondertekenen van het bestuursakkoord was begroot. Ook de versterkingsopgave gaat meer kosten dan destijds voorzien.

8.3.1 *Kostenverhouding schadeafhandeling*

In de periode augustus 2012 tot en met september 2017 is 515,2 miljoen euro besteed gerelateerd aan schade door bodembeweging (opkoop van woningen en maatregelen aan forum buiten beschouwing gelaten). Daarvan is 326,6 miljoen euro besteed aan directe kosten voor schadecompensatie of schadeherstel. Een bedrag van 188,7 miljoen euro is besteed aan het proces van schadeafhandeling. Dit betekent dat tot en met het derde kwartaal van 2017 63% van de uitgaven voor schadeafhandeling is besteed aan directe kosten voor schadecompensatie en schadeherstel en 37% aan proceskosten. De trend, een stijging van het aandeel proceskosten, die al eerder zichtbaar was, zet zich door.

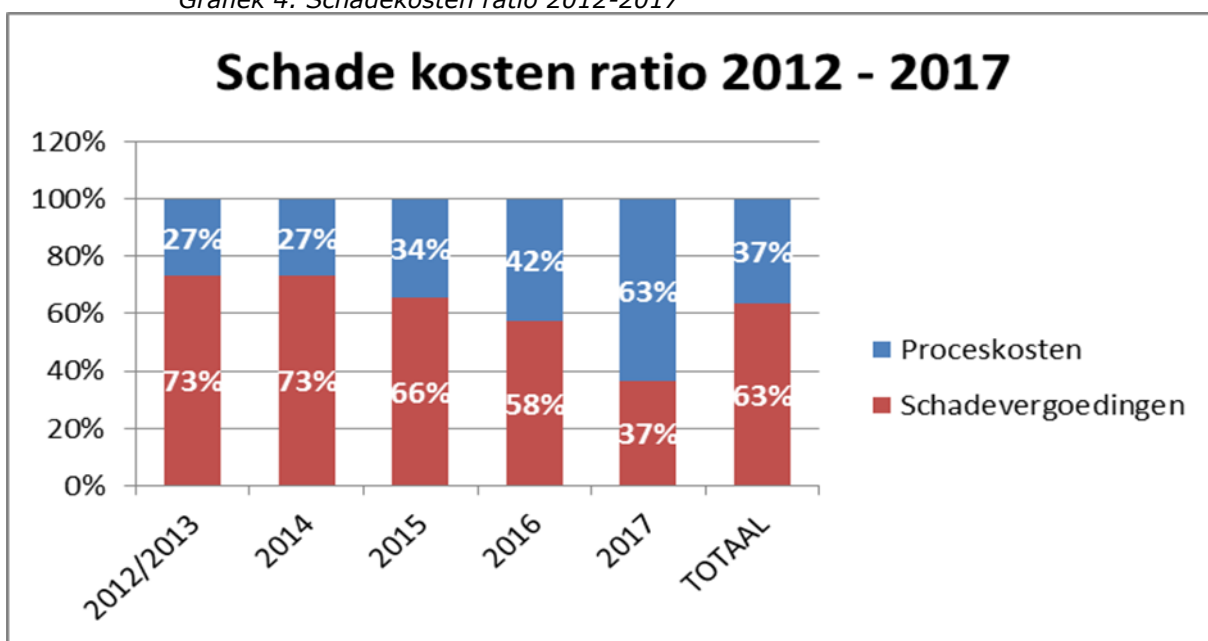
Ten aanzien van de procentuele toename van de proceskosten ten opzichte van de schadevergoedingen heeft NAM toegelicht dat de verandering in de verhouding deels voortvloeit uit het toegenomen aantal meldingen van relatief kleine schades en niet-aardbevingsgerelateerde schades. Deze meldingen doorlopen dezelfde procedure als alle andere meldingen. De proceskosten nemen daarmee verhoudingsgewijs toe.

Ook de voucherregeling en het tijdelijk stopzetten van de schadebehandeling vanaf 31 maart van invloed zijn op de hogere proceskosten. Bij beide processen hebben bedrijfsmatige activiteiten plaatsgevonden die ten laste van schade worden gebracht.

De cumulatieve cijfers over meerdere jaren geven de meest betrouwbare indruk van de verhouding, omdat daarin de ratio wordt gebaseerd op de totale kosten die gemaakt zijn voor het proces en de totale bedrag dat is uitgekeerd aan schadevergoedingen. Hieruit blijkt een verhouding van 37% proceskosten en 63% schadevergoedingen.

Voor wat betreft 2017 kan de momentopname van twee kwartalen een afwijkend beeld geven van de totale trend. De proceskosten en de schadevergoedingen kunnen in een kwartaal uit elkaar lopen. De uitkering van een schadevergoeding aan het eind van het schadeproces kan bijvoorbeeld plaatsvinden in een volgend kwartaal. Een kwartaalrapportage is slechts een momentopname. Een vergelijking over een geheel jaar geeft hierdoor een betrouwbaarder beeld en is daarmee straks beter vergelijkbaar met 2016.

Grafiek 4. Schadekosten ratio 2012-2017²⁷

Tabel 30. Schadekosten ratio 2012-2017²⁸

	2012/2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Proceskosten	8,9	32,8	66,8	47,7	32,5	188,7
Schadevergoedingen	24,5	90,5	128,2	64,7	18,7	326,6
Totaal	33,3	123,3	195	112,4	51,3	515,2

N.B. In de tabel bestuursakkoord is een bedrag van 610,5 miljoen euro weergegeven gerelateerd aan schade. Dit hogere bedrag is inclusief opkoop van woningen en de aardbevings-gerelateerde kosten gemoeid met het Forum in Groningen. Deze kosten worden in deze tabel over verhoudingen buiten beschouwing gelaten.

²⁷ Gegevens in deze grafiek zijn gebaseerd op gegevens zoals ontvangen van NAM op 11 oktober 2017.

²⁸ Gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op gegevens zoals ontvangen van NAM op 11 oktober 2017.

Nationaal Coördinator Groningen

Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

T 088 041 44 44

info@nationaalcoordinatorgroningen.nl

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

